Amos Bartons sørgelige skæbne

George Eliot

George Eliot

Amos Bartons sørgelige skæbne

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af George Eliot: *Amos Bartons sørgelige skæbne* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of George Eliot: *Amos Bartons sørgelige skæbne* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

BY NC SA

1

For 25 år siden så Shepperton kirke ganske anderledes ud end nu. Ganske vist kigger dens solide stentårn ud gennem sit kloge øje, uret, med samme venlige mine som i gamle dage; men hvor forandret er ikke alt det andet! Nu flankeres det gamle kirketårn af brede skifertage; vinduerne er høje og symmetriske; yderdørene præsenterer sig med flunkende egetræsmaling, inderdørene i højtidelig lydløshed med et rødt uldent overtræk, og væggene vil ganske sikkert aldrig mere komme til at lide af ringorm – de er så blanke og slikkede som pastor Amos Bartons isse efter ti års skaldethed og mere end fornøden brug af sæbe. Efter at være kommet gennem de uldne døre vil man se skibet opfyldt af velskabte bænke, – det er fripladserne; derimod er der i visse kroge, ikke sådan lige under ilden fra præstemandens øje, reserverede stole for de Shepperton honoratiores. På jernpiller hviler rummelige gallerier, og i et af dem står, om jeg så må sige, diademet eller livspændet i Sheppertons kirkepynt, et ret godt orgel, hvorpå en skatteopkræver, ved omstændighedernes magt forvandlet til organist, ledsager ens hurtige bortgang efter velsignelsen med en hellig menuet eller et let "Gloria".

En overordentlig fremgang! siger den korrekte tankegang, hvis stadige glæde er det ny politi, loven om tiendens afløsning, fodposten og alle garantierne for det menneskelige fremskridt, og som ikke kender til øjeblikke, i hvilke det besindige fremskridts ånd tager sig en lille lur, mens fantasien listigen begår en lille reaktion og henfalder i beklagelser over, at den

kære gamle, brune, smuldrende, maleriske upraktiskhed over alt viger pladsen for den splinter-flunkende-nymalede og nyferniserede praktiskhed, der nok yder en uendelighed af grundrids, planer, profiler og gennemsnit, men desværre intet maleri. Jeg befrygter, at *min* tankegang ikke er korrekt: den har nu éngang noget tilovers for gamle vaner; den dvæler med en vis kærlighed ved de snøvlende degnes og de kravestøvlede sortkjolers dage og sukker over de folkelige vildfarelsers hedenfarne skygger. Derfor er det let begribeligt, at jeg med omsorg tænker på Shepperton kirke, som den var i gamle dage med dens ujævne kalk-overtræk, dens røde tegltag, dens højst forskelligartede vinduer, der var sammenlappede af et skrabsammen af malede glasstumper, og dens udvendige trappestige med trægelænderet, der førte op til børnenes galleri.

Og indvendig, hvilke elskværdige gamle mærkeligheder! Dem, jeg begyndte at betragte med henrykkelse, allerede mens jeg var et så umodent medlem af menigheden, at min barnepige fandt det nødvendigt at støtte min andægtige tålmodighed ved at smugle smørrebrød ind i det hellige hus. Der var koret, som var bevogtet af to små keruber, tilsyneladende ubekvemt indeklemte mellem muren og hvælvingen, og pyntet med familien Oldinports våbenskjolde, der for mig frembød uudtømmelige muligheder med hensyn til betydningen af deres blodrøde hænder, dødningehoveder og korslagte knogler, deres leopard-poter og malteserkors. Der var indskrifter på panelerne i synge-galleriet, som fortalte om velgerninger mod Sheppertons fattige, med en indviklet elegance i begyndelsesbogstaver og slutningssnirkler, som mine

alfabetiske kundskaber betragtede som en stadig ny kilde til et interessant studium. I hine dage var der ingen bænke, men vældige, rummelige stole, rundt i hvilke de fromme kirkegængere sad under "lektien" og søgte at se alle andre steder hen end i hinandens øjne. Der var ingen lave skillevægge, som under en trist ensformighed og kunstforladthed tillod én at se alt i ethvert øjeblik, men høje, mørke paneler, i hvis skygge jeg under litaniet sank sammen med en følelse af ensomhed, kun for med desto større virkning at føle min fremtræden i det offentlige livs dagslys, når jeg fik ordre til at stå op under sangen.

Og sangen var ikke den pligtmæssige rutines mekaniske arbejde; der var noget dramatisk ved den. Når tiden til salmesangen nærmede sig, så kom ved en eller anden proces, der var mig lige så hemmelighedsfuld og uudgrundelig som blomsternes oplukning eller stjernernes frembrud, en tavle frem lige overfor galleriet, og den angav i dristige taltegn den salme, der skulle synges, hvis ellers degnens klangfulde melding skulle lade det enfoldige sind i tvivl om denne sag. Derpå fulgte degnens vandring til galleriet, hvor han i selskab med en basun, to klaphorn, en tømmermand, som gjaldt for at være et rent jern til at synge "contra", og to lavere rangs musikalske stjerner udgjorde et kor, der i Shepperton gik for at være af særdeles værdi og var bekendt for af og til at trække tilhørere fra nabosognet til. Salmebøgernes fornyelse var der endnu ikke drømt om; om det så var den ny oversættelse, betragtede man den med en slags tungsindig fordragelighed som en del af det almindelige forfald i en tid, da priserne gik ned, og en bomuldskjole ikke længere var stærk nok til at vare et

helt liv igennem; for de bedste Shepperton-hoveders lyriske smag var dannet over Sternhold og Hopkins [Note 1)]. Men Shepperton korets største triumfer var forbeholdt de søndage, da tavlen meldte et *anthem* [Note 2)] med værdig foragt for en omstændeligere redegørelse, idet både tekst og musik lå for højt selv for den mest selvbevidste kunstkender i menigheden; – et anthem, i hvilket klaphornene løb afsted i lynende fart, mens basunen nu og da knaldede et flugtskud efter dem.

Hvad angår præsten, mr. Gilfil, en rar gammel mand, der røg såre lange piber og holdt såre korte prædikener, kan det ikke hjælpe, jeg taler om ham, da jeg ellers let kunne fristes til at fortælle hans livshistorie, der havde sin lille roman som næsten ethvert liv imellem snurretoppen og tobakken. I øjeblikket har jeg også at gøre med en ganske anden præstemand, nemlig pastor Amos Barton, der først kom til Shepperton længe efter, at mr. Gilfil havde vendt dette liv ryggen, og først efter et mellemrum, i hvilket evangelikalismen [Note 3)] og det katolske spørgsmål [Note 4)] havde begyndt at bringe liv i befolkningens tanker. En papistisk grovsmed havde fremkaldt en stærk protestantisk reaktion ved en erklæring om, at så snart emancipationsloven var gået igennem, skulle han gøre en kolossal forretning i jernriste; og de Shepperton sognefolks utilbøjelighed til at formørke St. Laurentii [Note 5)] mageløse glorie gjorde dem kirken og forfatningen til et betydningsfuldt hjerte-anliggende. En nidkær evangelisk prædikant havde sat den gamle himmel over prædikestolen i svingninger ved en ganske anden sort veltalenhed end mr. Gilfils; salmebogen havde næsten taget luven fra den gamle og ny oversættelse, og

de store firkantede stole var fyldt med ny ansigter fra sognets fjerneste kroge – måske fra dissenterkirker [Note 6)].

Forhåbentlig tror De ikke, at Amos Barton var autoriseret sognepræst i Shepperton. Det var han ingenlunde. I hine dage kunne en mand beklæde tre små kald, sulte en kapellan ihjel i de to af dem og selv leve småt i det tredje. Således forholdt det sig med vikaren [Note 7)] i Shepperton; han nærede en ulykkelig kærlighed til mursten og kalk og var derved kommet til at sidde dybt i gæld langt borte i et nordligt grevskab; han udførte sine vikariats-funktioner i Shepperton ved at oppebære en sum af femogtredive pund årligt, det netto-overskud, der var til ham af kaldets indtægter, efter at han havde udbetalt firs pund som kapellanens årsgage. Og kan man nu løse mig følgende opgave? Givet en mand med kone og seks børn: lad ham være nødsaget til, så snart han er udenfor sin egen dør, at vise sig i fin sort klædes dragt, således at han ikke rokker kirken i dens grundvold ved en pjaltet plebejisk slidglans eller en usømmelig hvidhed i sømmene; i en snehvid krave, der udfordrer betydeligt arbejde i sømme-, stryge- og stive-departementerne, og med en hat, der ikke udviser noget symptom på tilbøjelighed for den stygge lære om det bekvemme og om at lempe sig efter omstændighederne; lad ham have et sogn, der er stort nok til, at det medfører en ydre nødvendighed for rigeligt fodtøj og en indre nødvendighed for rigeligt okse- og lammekød, og tillige fattigt nok til at udfordre hyppig præstelig trøst i form af kroner og ører; og endelig, lad ham af egen og andres stolthed være nødsaget til at klæde kone og børn pænt fra top til tå. Ved hvilken delingsproces kan da en sum af firs pund årlig bringes til at give en kvotient, som er stor nok til at dække en sådan

mands ugentlige udgifter? Denne opgave frembød kapellan i Shepperton, Amos Bartons stilling for over 20 år siden Note 8).

Hvad nogle af de velstående sheppertonianere to år eller mere efter mr. Bartons ankomst blandt dem mente om denne opgave og den mand, der skulle løse den, skal De nu få at høre, hvis De vil følge mig til "Korsgården" og hjem hos mrs. Patten, en gammel barnløs frue, der var blevet rig hovedsagelig ved den negative fremgangsmåde ingenting at give ud. Mrs. Pattens vittige naboerske, mrs. Hackit, forklarede hendes passive forøgelse af sin rigdom gennem alle "dårlige tider" på den gård, hun havde været eneste besidder af siden mandens død, ved spydigt at antage, at "der groede penge på Korsgårdens marker", mens mr. Hackit, der plejede at udtrykke sig mere bogstaveligt, mindede sin kone om, at "penge avler penge." Mr. og mrs. Hackit fra nabogården er i aften mrs. Pattens gæster, og ligeså mr. Pilgrim, lægen fra den nærmeste købstad, der vel nok nu og da spiller den fine mand og giver sene middage med gådefulde mellemretter og forfalsket vin, men alligevel aldrig befinder sig så godt, som når han kan udhvile sine lærde ben i en af hine fortræffelige bøndergårde, hvor musene er smækfede, og husfruen sygelig. Og for øjeblikket har han det som blommen i et æg.

For skinnet fra mrs. Pattens klare ild spejler sig i hendes blanke kobber-tekedel, de hjemmebagte boller stråler i lokkende lækkerhed, og mrs. Pattens niece, en pige på 50, som har afslået de mest fordelagtige tilbud af hengivenhed for sin gamle tante, hælder den fede fløde i den duftende te med betænksom gavmildhed.

Læser! *Har* De nogensinde smagt en kop te som den, miss Gibbs i dette øjeblik rækker mr. Pilgrim? Kender De den liflige kraft, den mildt oplivende evne i te, som er passelig blandet med ægte bondegårds-fløde? Nej – rimeligvis er De en elendig købstads-læser, der tænker Dem fløden som et tyndladent hvidt fluidum, som leveres i bittesmå portioner op ad køkkentrappen; eller også afholder De Dem af frygt for kalvehjerne [Note 9)] fra al mælkeagtig tilsætning og river Deres tunge med ren sort te. De har en ubestemt forestilling om en malkeko som et hvidt gips-dyr, der står i spækhøkerens vindue, og De kender intet til den behagelige historie om den ægte fløde, som f.eks. miss Gibbs': hvorledes den i morges var i yveret på de store, smækfede dyr, da de stod og brølede en tålmodig bøn i malkeskuret; hvorledes den i lystig takt faldt i Bettys bøtte og udsendte en liflig duft i den kølige luft; hvorledes den blev båret ind i dette renlighedens tempel, mejeriet, hvor den roligt skilte sig fra mælkens simplere bestanddele og lagde sig i fløjlsblød hvidhed, parat til det skummefad, der overførte den til miss Gibbs's flødekande. Hvis jeg har ret i min gisning, kender De ikke teens højeste muligheder; og mr. Pilgrim, der holder denne kop i sin hånd, har en forestilling mere end De.

Mrs. Hackit siger nej til fløden; hun har med henblik til ugens smørpenge så længe afholdt sig fra den, at afholdenheden i forening med vane har avlet modbydelighed. Hun er en mager kone med en kronisk leverlidelse, der ville have sikret hende mr. Pilgrims fulde bevågenhed og uforbeholdne gunst, havde han ikke næret en vis respekt for hendes tunge, der er lige så skarp som hans lancet. Hun har

taget sit strikketøj med, ikke et letfærdigt nips-strikketøj, men en solid uldstrømpe; hendes strikkepindes klirren er det strygende akkompagnement til al hendes tale, og aldrig har man under hendes glade anstrengelser for at ødelægge en vens tilfredshed set hende ødelægge en strømpe.

Mrs. Patten er ingen beundrer af denne overdrevne klirre-virksomhed. Ro i en lænestol, i følelsen af de stadigt voksende renters renter, har længe forekommet hende at være virksomhed nok, og hun fremkommer med sin ondskab på en blid måde. Hun er en køn lille gammel kone på 80 med lukket kappe og ganske små hvide krøller rundt om ansigtet, der er så fint og rent og uforanderligt som et voksbillede af en lille gammel dame under en glaskasse; hun var en gang kammerjomfru og blev gift for sin skønheds skyld. Den gang tilbad hun sin mand, nu tilbeder hun sine penge og nærer et stille slægthad til sin niece, Janet Gibbs, om hvem hun ved, at hun venter sig en større testamentarisk gave, men hvem hun har besluttet at narre. Hendes penge skal gå i samlet masse til en fjern slægtning af hendes mand, og Janet skal lå lov til at græde, når hun ser, at hun er ladt tilbage med en meget ringe portion.

Mrs. Patten har mere agtelse for sin nabo mr. Hackit end for de fleste andre. Mr. Hackit er en snild og velhavende mand, hvis råd om høsten altid er værd at høre, og som har det for godt til at skulle låne penge.

Og da vi nu sidder varmt og godt hos dette lille teselskab, mens det udenfor fryser en skarp februarfrost, vil vi høre, hvad de taler om.

"Så De havde optøjer i Shepperton kirke forrige søndag," sagde mr. Pilgrim med munden halvt fuld af brød. "Jeg var hos Jem Hood, basunmanden, den formiddag, for at se til hans kone, og han bander på, at han vil have hævn over den præst – sådan en forbandet, metodistisk, næsvis fyr, der skal have sin næse allevegne. Hvad var der ved det?"

"Å, en hoben dumt tøjeri;" sagde mr. Hackit, idet han stak den ene tommelfinger ind imellem knapperne på sin rummelige vest og tog sig en pris tobak med den anden – for han var allerede færdig med sin te, da han kun med måde var hengiven til "de skåler, som oplive, men ej beruse"; "de begyndte og sang brudesalmen for et nygift par, så køn en salme og så køn en melodi, som nogen i hele bønnebogen. Den er blevet sunget for alle nygifte par, siden je' var dreng. Og hva' ka' være bedre?" Her strakte mr. Hackit sin højre hånd ud, kastede hovedet tilbage og begyndte at synge:

"Hvor er det dog ej lykkeligt
og glædeligt at se,
Når brødre to tilsammen i
venskab er forenedé.

Men mr. Barton er så meget for de ny salmer, og det er en slags musik, som je' slet ikke ka' gå ind på."

"Og så," sagde mr. Pilgrim, som kaldte mr. Hackit tilbage fra hans lyriske minder til fortællingen, "så forlangte han stilhed, ikke sandt? Da han kom op på prædikestolen, og gav så selv en salme op til en forsamlingshus-melodi?"

"Ja," sagde mrs. Hackit, idet hun bøjede sig frem mod lyset for at tage en tabt maske op, "og så blev han så rød i hovedet som en kalkun. Det er det, je' si'er, at når han taler om

sagtmodighed, slår han sig selv på munden. Han har det ligesom jeg – han er gyselig heftig."

"Den Barton er vist en simpel person," sagde mr. Pilgrim, der hadede pastor Amos af to grunde – nemlig fordi han havde søgt en ny læge, der lige havde nedsat sig i Shepperton, og fordi han, der selv fuskede i medicinen, gik for at have kureret en af mr. Pilgrims patienter. "Hans fader skal have været en dissentierende skomager, og selv er han halvvejs en dissenter. Præker han ikke der ekstempore i denne hytte søndagaften, hva'?"

"Hjæ!" – det var mr. Hackits yndlings-udbrud – "den præken udenad går ikke, uden når at manden har gaven dertil og ka' Bibelen på sine fingre. Det gik godt for Parry – han ha'de gaven; og i min ungdom har je' hørt sværmerne i Yorkshire i fri luft stå op og køre på i en times tid eller to uden et eneste øjeblik at køre fast. Der var én flink fyr, ka' je' huske, som der plejede at sige: "I er som skovduen; den si'er alle dage "udret, udret!" og udretter aldrig noget selv." Det ka' man kalde at overbevise folk. Men vores præst har slet ingen gave i den retning; han ka' hold' så go' en præken, man vil høre for sine øren, når han skriver 'en op. Men når han prøver på at præke udenad, så bli'er han vidtløftig og holder sig ikke til sin tekst; og midt i det bedste gi'er han sig til at sprælle ligesom et får, som der har smidt sig ned og ikke ka' komm' på benene igen. Det vill' De vist ikke synes om, hvis De sku' gå i kirke nu, mrs. Patten."

"Ja, kære," sagde mrs. Patten, idet hun faldt tilbage i sin stol og løftede sine små visne hænder, "hvad ville mr. Gilfil sige, om han fik de forandringer at se, som er sket i de sidste ti år? Jeg kan ikke begrive de her ny lærdomme. Når mr. Barton kommer

og besøger mig, snakker han ikke om andet end mine synder og min trang til nåden. Nå, mr. Hackit, jeg har aldrig været nogen synder. Lige fra det første jeg var ude at tjene, har jeg altid gort min pligt mod mit herskab. Jeg har været så god en hustru som nogen her i grevskabet. Jeg har aldrig chikaneret min mand. Oste-opkøveren sagde gerne, at min ost altid var sikker nok. Jeg har kendt koner, og deres oste svulmede op, så det var rent skammeligt, endda deres mænd havde gort regning på ostepengene til at betale skatterne med; og de hade ligegodt tre kjoler, når jeg hade én. Hvis at jeg ikke bliver salig, så ved jeg mange, at der er på den gale vej. Men det er godt for mig, at jeg ikke kan komme i kirke mere, for skal vi nu osse af med de gamle sangere, så bliver der ikke noget igen, som det var i Pattens dage; og det allergaleste, det er, at I nok har vedtaget at rive kirken ned og bygge den op fra ny af."

Sagen var nu, at pastor Amos Barton ved sit sidste besøg hos mrs. Patten havde plaget hende for at forstørre hendes lovede tilskud af 360 kroner, idet han forestillede hende, at hun kun var en forvalterske af sin rigdom, og at hun ikke kunne anvende den bedre til Guds ære end ved at give et rigeligt tilskud til Shepperton kirkes ombygning, – en praktisk vejledning, der ikke gav stor udsigt til at berede vejen for hendes godkendelse af hans teologiske læresætning. Hackit, der var bedre lært end mrs. Patten, var blevet lidt ilde berørt af hendes hedenske tale og glædede sig over, at samtalen havde fået en ny vending ved hin bemærkning, der var henvendt til ham som kirkeværge og autoritet i sogne-anliggender.

"Hjæ," svarede han, "præsten har til sidste få't vos snakket til 'et, og vi skal begynde at rive ned nu til foråret. Men vi har ikke

få't penge nok endnu. Je' var for at vente, til vi har få't summen skrabet sammen, og je' for min part synes, at menigheden er ble'en så tynd i den sidste tid; endda Barton siger, at det er for det der ikke har været plads til folkene, når at de kom. Se, menigheden blev så stor i Parrys tid, og da stod folk ude i gangen; men nu er der aldrig trængsel, så vidt je' ka' se."

"Ved I hvad," sagde mrs. Hackit, hvis gode hjerte begyndte at gøre sig gældende nu, da det var i opposition til den fremherskende tone i samtalen, "*jeg* kan godt lide mr. Barton. Jeg tror, han er et godt stykke karl, lad ham så være lidt enfoldig; og hans kone er så sød og fin en kone, som tænkes kan. Hvor net holder hun ikke sine børn, og hun har dog ikke meget at gøre det med; og så er hun så svag – seks børn og ét i vente. Jeg begriber sandelig ikke, hvor de får 'et til at slå til, nu hendes tante har forladt dem. Men jeg sendte dem forrige uge en ost og en sæk kartofler; det er lidt til at fylde de små munde med."

"Hjæ!" sagde mr. Hackit, "og min kone brygger Barton en god stærk toddy, når at han kommer ind til aftens efter sin bedehus-præken. Det kan præsten lide; det gi'r ham lidt kulør i ansigtet, og det gør, at han kommer til at se en del kønnere ud."

Denne hentydning til toddy gav miss Gibbs den idé at bringe karaflen ind, nu da teen var besørget; for i landlige selskaber for 25 år siden mentes det menneskelige dyr af mandkønnet at være uafbrudt tørstigt, og "lidt at drikke" var en lige så nødvendig "tankebetingelse" som tid og rum.

"Nå, den forsamlingshus-præken," sagde mr. Pilgrim, medens han blandede sig en kold uden sukker, "den talte jeg om med vores præst Ely forleden dag, og han billiger den

ingenlunde. Han sagde, at det gjorde lige så megen skade som gavn at give den religiøse belæring et alt for familiært tilsnit. Det var hvad Ely sagde – at det gør lige så megen skade som gavn at give den religiøse belæring et alt for familiært tilsnit."

Mr. Pilgrim talte gerne afbrudt og stødvis, ja, en af hans patienter havde engang bemærket, at det var en skam, sådan en rar mand havde så dårlig en udtale. Når han derimod kom til det, han opfattede som kernen i sit argument eller pointen i sin vittighed, afleverede han sine ord med drævende langsom fyndighed, ligesom en høne, der melder sin forestående nedkomst, med uregelmæssige mellemrum går over fra pianissimo sekstendedele til fortissimo fjerdedele. Han fandt, at mr. Elys anførte udtalelse var særdeles dybsindig og filosofisk og absolut afgørende i vedkommende sag, så meget mere, fordi den var holdt i al almindelighed og ikke fremstillede noget enkelt tilfælde for hans tanke.

"Ja, det ved jeg ikke," sagde mrs. Hackit, som aldrig var bange for at sige sin mening, "men jeg ved, at flere af vores daglejere og fabriksarbejdere, som der aldrig plejede at gå i kirke, de går i forsamlingshus, og det er bedre end som aldrig at høre noget godt fra uge til uge. Og så er der det traktat-selskab, mr. Barton har begyndt på, – jeg har set flere af de fattige gå med traktater, end al den tid, jeg har boet i sognet tidligere. Og der måtte gøres noget iblandt dem; for den drikken i dem sygekasseforeninger er skammelig. Der er knap en mand eller kone ikke heller, som er fast i troen, uden at de er dissentere."

Mens mrs. Hackit sagde dette, havde mr. Pilgrim udsendt en række små pust, omtrent som en kanins diskant-grynt, hvilket hos ham altid var tegn på undertrykt misbilligelse. Men han

sagde aldrig mrs. Hackit imod – hun var en kvinde, hvis køkken var ubetinget at lide på, og som på sin side fæstede ubetinget lid til åreladning, spanske fluer og mikstur.

Mrs. Patten nærede imidlertid en lignende misbilligelse og havde ingen grund til at skjule den.

"Se, jeg har ikke hørt, at der kommer noget godt ud af at blande sig i sin næstes sager, om de er fattige eller rige," bemærkede hun. "Og jeg kan ikke lide at se kvindfolk gå og sjokke omkring fra hus til hus i al slags vådt og tørt vejr og komme ind med snavsede skørter og helt tilsølede sko. Janet ville også gerne være med til at gå med traktater, men jeg lod hende vide, at jeg ikke ville have nogen til at gå med traktater af mit hus; når jeg er borte, så kan hun gøre, som hun vil. Jeg har aldrig snavset mine skørter, så længe *jeg* har levet, og jeg bryder mig ikke om den slags religion."

"Nej," sagde mr. Hackit, som nok kunne lide at afvende et kvindesinds barskhed med en spøgefuld kompliment, "De løftede Dereses skørter så højt for at vise Dereses stramme smalben! og det er ikke alle, der holder af at vise deres smalben."

Denne spøg faldt i god jord, selv hos den sippede Janet, hvis smalben kun var stramme, for så vidt hendes støvler så ud til at klemme dem ganske overordentligt. Men Janet syntes altid at gøre sin person til et med sin tantes, dog forbeholdende sig alt lovligt med hensyn til sin egen.

I ly af den almindelige latter fyldte herrerne på ny deres glas, og mr. Pilgrim søgte at give sit karakteren af et afskedsbæger ved at bemærke, at han skulle gå. Miss Gibbs benyttede lejligheden til at fortælle mrs. Hackit, at hun havde mejersken

Betty mistænkt for at tage det bedste flæsk og stege det til røgteren, når han "hjalp hende med at brygge," hvortil mrs. Hackit svarede, at hun altid havde troet ondt om Betty; og mrs. Patten sagde, at så længe *hun* kunne stå for styret, var der ikke blevet stjålet flæsk. Mr. Hackit, som ofte klagede over, at "kvinderne aldrig ku' forliges med deres piger – han kom altid godt ud af 'et med sine karle", undgik at høre på denne samtale ved at give sig i snak med mr. Pilgrim om vikker. Samtalens strøm havde således delt sig i to, og der blev ikke sagt mere om pastor Amos Barton, som jo for øjeblikket er hovedgenstanden for vor interesse. Vi kan derfor forlade "Korsgården" uden at vente, til mrs. Hackit tager det overtvært og ifører sig sit sjal og sine træsko og derved gør mr. Pilgrim det til en uafviselig pligt at gøre alvor af sin ofte gentagne trussel om at gå.

2

Det var heldigt for pastor Amos Barton, at han ikke som vi fik den i forrige kapitel gengivne samtale at høre. Og ærligt talt, hvem af os dødelige ville vel egentlig føle forhøjet tilfredsstillelse, når han fik lejlighed til at anstille en sammenligning mellem det billede, hans handlinger frembyder for hans egen bevidsthed, og det, de har fremkaldt på hans medmenneskers åndelige nethinde? Vi er stakkels planter, der holdes oppe ved vore egne begrebers luftblærer, ve os, hvis vi får et par tryk, der tømmer hin luftige selv-opholdelse ud af os! Vi ville da miste selve evnen til at gøre noget godt. Sig f.eks. pludselig til en taler, der er i stærk affekt, at hans paryk sidder skævt, eller at hans skjorte stikker frem, og at han irriterer publikum med sit løjerlige udseende i stedet for at gennemisne dem med sine kraftfulde sætninger, og man vil ufejlbarligt stoppe hans veltalenheds kilde. Det er et stort og dybt ord, at intet mirakel lader sig udrette uden tro – uden den udøvendes tro på sig selv så vel som den anden parts tro på ham. Og størsteparten af udøverens tro på sig selv består af troen på, at andre tror på ham.

Lad mig få at vide, at min nabo Jenkins anser mig for at være et fæ, og jeg vil aldrig mere glimre i samtale med ham. Lad mig opdage, at den elskværdige Phœbe finder min skelen uudholdelig, og jeg vil aldrig siden formå at sende hende blidelige blikke fra mit normale øje.

Himlen være derfor takket, at der er os forundt en lille illusion, som kan sætte os i stand til at gavne og behage, at vi

ikke just ved på en prik, hvad vore venner tænker om os, at verden ikke er gjort af spejlglas, så vi kan se, hvilken figur vi gør, og hvad der går for sig bag vor ryg! Med lidt god vilje kan vi indbilde os, at vi er indtagende – og vort ansigt vil antage et passeligt selvsikkert udtryk; indbilde os, at andre mennesker beundrer vore talenter, og vi vil være uforstyrret velvillige mod andre; indbilde os, at vi gør meget godt, og *så* gør vi lidt.

Således gik det også Amos Barton netop den torsdag aften, da han var samtalens genstand på Korsgården. Han havde været til middag hos sognets anden klasses herremand, mr. Farquhar, og havde, stimuleret af uvante saucer og portvin, siddet og givet sine anskuelser om sogneanliggender etc. til bedste med betydelig livlighed. Og nu var han i færd med at begive sig hjem i måneskin – lidt forfrossen ganske vist, eftersom han i dette øjeblik ikke havde nogen med gejstlig værdighed forenelig overfrakke, og en pelskrave om halsen samt en slængkappe over skulderen just ikke jager kulden bort fra benene, men tillige uden spor af anelse ikke blot om mr. Hackits værdsættelse af hans talegaver, men også om de kritiske bemærkninger, frøknerne Farquhar lod falde om ham, så snart dagligstuedøren havde lukket sig efter ham. Miss Julia havde bemærket, at hun *aldrig* havde hørt nogen snøfte så rædsomt som mr. Barton – hun havde været lige ved at byde ham sit lommetørklæde, og miss Arabella kunne ikke begribe, at han altid sagde, han ville *tage og gøre* et eller andet. Han, den skikkelige mand, gik og udspekulerede ny præstelige anstrengelser til den næste dag; han ville sætte sit lånebibliotek i gang, hvori han havde optaget flere bøger, der ville være et tungt slag mod vranglærerne – der var navnlig en, der gav sig

ud for at være forfattet af en arbejder, som af lutter iver for sine ligemænds velfærd havde gjort sig den ulejlighed ad denne vej at advare dem mod disse hykkelske kæltringer, de vrange prædikanter. Pastor Amos Barton troede ubetinget på denne arbejders tilværelse og omgikkes med tanken om at skrive til ham. Vranglærens hoved, tænkte han sig, skal knuses i Shepperton; for han gik den jo på livet på tvende måder. Han prædikede lavkirkelig lære, så evangelisk som noget kunne være i selve det independentiske kapel, og han forfægtede på højkirkelig vis de kirkelige myndigheder og funktioner. Selvfølgelig ville vranglærerne få at føle, at præsten var dem for stærk. Intet kan lignes ved den mand, der forener snildhed med handlekraft. Slangens snuhed var efter mr. Bartons overbevisning en af hans stærke sider.

Betragt ham, mens han styrer hen over den lille kirkegård! I det sølvskær, som falder skråt ned over kirke og grave, ser man hans tynde, mørke skikkelse, som de snævre benklæder gør endnu tyndere, alt mens han iler hen forbi de gule gravstene. Han går med hurtige skridt, og nu skynder han sig i lige linje hen mod præstegårdens dør. Den åbnes straks af barnepigen, kokkepigen og stuepigen på én gang, det vil sige af den firskårne enepige Nanny; mens mr. Barton hænger sin hat i forstuen, ser man, at det smalle ansigt, som er ganske ubestemmeligt i farven – om det så er de kopper, der har hærget det, synes de at have været af en ubestemmelig krydset art –, hvis træk savner bestemt form, og hvis øjne ikke ejer noget særegent udtryk, fortsættes opefter i en skaldet skråning helt op til issen. Man vil anslå ham til omkring de fyrre, hvad der også er rigtigt. Huset ligger i ro, for klokken er halv elleve,

og det er længe siden børnene er gået i seng. Han åbner døren til dagligstuen, men i stedet for, som han ventede, at træffe sin kone siddende og sy med sine rappe fingre ved et enkelt lys, ser han, at hun ganske undværer tændte lys. Hun skrider sagte op og ned foran det røde lys fra ovnen med den lille ét år gamle Walther på armen; den lille kigger over hendes skulder med vidt åbne øjne, og tålmodigt klapper moderen ham på ryggen med sin bløde hånd, mens hun med et suk betragter den bunke små og store strømper, der ligger på bordet og venter på at blive repareret.

Det var en elskværdig kvinde, mrs. Amos Barton; en høj, smuk og mild madonna med tykke kastanjebrune lokker om de runde kinder og med store, ømme, nærsynede øjne. Hendes høje figurs bløde linjer fik den simpleste dragt til at tage sig tækkelig ud, og hendes gamle, slidte sorte silkekjole ligesom lagde sig til ro på hendes krop og lemmer med en dæmpet og distingveret elegance, i stærk modsætning til den fornemmelse af ikke at være rigtig hjemme, der ligesom lagde sig for dagen i mrs. Farquhars *gros de Naples*' raslen. De kapper, hun gik med, ville, når *hun* ikke havde dem på, have fået ord for at være umådelig tunge og grimme – for den gang var selv fine kapper store og svært besatte; men når de kom op på hendes hvælvede nakke, og deres godtkøbsbånd blandede sig med hendes brune lokker, syntes de sande vidundere af vellykket modehandlerindearbejde. Blandt fremmede var hun sky og forvirret som en femten års pige; hun blev blussende rød, hvis nogen spurgte hende om hendes mening, og alligevel var hendes høje, tækkelige og fyldige person i sin sagtmodighed så

imponerende, at mændene talte til hende med en behagelig fornemmelse af forlegenhed.

Hvilken beroligende, usigelig yndefuldhed besidder ikke den blide kvindelighed, der stiller alle talenter og al vinding i skygge! Man ville aldrig i nogen periode af mrs. Amos Bartons liv spurgt, om hun spillede eller tegnede. Man ville måske endog have følt sig helt forarget, om hun fra sin *værens* ophøjede værdighed havde nedladt sig til *handlingens* stadige uro. Lykkelig den mand, ville man have tænkt, hvis øje skal komme til at hvile på hende i pauserne mellem hans læsning ved arnen, hvis brændende, værkende pande skal køles af hendes kølig-bløde hånds berøring, og som skal genvinde sin ro efter sorgen over hans egne misgreb og fejltrin i det kærlige lys fra hendes bebrejdelsesløse øjne. Man ville måske ikke have tænkt sig, at denne lykke skulle blive netop en mand som Amos Barton til del, ham som vi allerede mistænker for at mangle den finfølelse, hvortil vi kunne have tænkt os, at mrs. Bartons egenskaber kunne passe, i vor forud arrangerede harmoni. Jeg for min part misunder imidlertid ikke Amos Barton hans søde kone. Jeg har hele mit liv næret en vis sympati for grimme køterhunde, som ingen kan lide, og jeg vil hellere overraske sådan en ved at klappe den og give den en bid brød end have at gøre med den sødeste nedladende King Charles–spaniel, der ligger på pude ved siden af Hendes Nådes stol. Det er nu rigtignok ikke denne verdens vane; får den en fyr med en køn krop og et aristokratisk væsen, som ikke støder an, og som vinder alles sympati, for sig, så piller den straks den sødeste unge pige ud til ham og siger: *Det* kunne blive et net par! Ingenlunde, siger jeg; lad denne heldige, velskabte, dannede og

flinke unge mand tage til takke med det næstbedste på det ægteskabelige marked, og lad den søde unge pige skabe solskin og jævne vejen for den arme djævel, hvis ben ikke er mønsterben, hvis bestræbelser ofte løber ud i pærevælling, og som gerne får flere bid end bider. Hun – den hulde kvinde – vil lige så gerne dette, for hendes uendelige evne til at elske vil få desto større spillerum, og jeg tør sige, at mrs. Bartons natur aldrig ville være blevet halvt så englelig, hvis hun havde ægtet den mand, som man måske har haft i kikkerten til hende, en mand med tilstrækkelige indtægter og rigelig personlig *éclat*. Desuden var Amos en kærlig ægtemand, og for ham gjaldt hans kone for hans bedste skat.

Men nu har han lukket døren efter sig og sagt "Godaften, Milly!"

"Godaften, min ven!" var den tilsvarende hilsen, som et smil gjorde veltalende.

"Nå så den lille skurk vil ikke falde i søvn! Kan du ikke give Nanny ham?"

"Å, Nanny har haft travlt med at stryge i aften; men nu tror jeg, jeg vil bære ham ud til hende." Og mrs. Barton smuttede ud i køkkenet, mens hendes mand løb ovenpå for at iføre sig sin majsgule slåbrok, og han sad rolig i denne dragt og stoppede sin lange pibe, da hans kone kom ind i dagligstuen igen. Den gule farve klædte ham afgjort *ikke*, og gult bliver hurtigt smudsigt; hvorfor havde da mr. Barton valgt den til hjemmedragt? Måske fordi han havde en vis evne til at træffe det forkerte så vel i klædedragt som i grammatikken.

Mrs. Barton tændte nu lyset og satte sig ned ved sin strømpebunke. Hun havde noget ubehageligt at sige sin mand,

men ville ikke straks i lag med det.

"Har du haft en rar aften, min ven?"

"Ja, rigtig rar. Ely var der til middag, men han gik temmelig tidligt. Miss Arabella gør svært kur til ham. Men jeg tror ikke, han er videre indtaget i hende. Jeg har på fornemmelsen, at Ely er forlovet med én andetsteds og vil forbavse de damer her, der smægter for ham, med at hjemføre sin brud en af dagene. Ely er en snu herre; det vil more ham."

"Sagde Farquhars ikke noget om sangen i søndags?"

"Jo, Farquhar sagde, han syntes, det var på tide at få det kor forbedret. Men han var en del forarget over, at jeg havde valgt melodien til '*Lydia*'. Han siger, at han stadig hører den, når han går forbi independenternes forsamling". Her lo mr. Barton – han havde en måde at le på, som andre fandt upassende – og viste derved resten af et tandsæt, som ligesom levningerne af den gamle garde var få i tal og desto mere udsatte for slid. – "Men," fortsatte han, "mrs. Farquhar snakkede mest om mr. Bridmain og grevinden. Hun havde taget al sladderen om dem op og ville gerne omvende mig til sin anskuelse, men jeg sagde hende min mening med fornøden strenghed."

"Det er dog forfærdeligt! Hvorfor vil folk dog gøre sig så mange sorger, for at finde på ondt om andre? Efter du var gået, har jeg fået en billet fra grevinden, som indbyder os til middag på fredag."

Mrs. Barton tog billetten fra kamingesimsen og gav den til sin mand. Vi vil kigge over hans skulder, mens han læser den:

> "Sødeste Milly! – Tag Deres søde ansigt samt Deres mand med til middag hos os fredag kl. 7, hører De. Hvis ikke vil jeg være gnaven på Dem indtil

søndag, da jeg så vil besøge Dem, og jeg vil længes efter at kysse Dem, når vi ses. Deres – efter som Deres svar bliver –

Caroline Czerlaski."

"Hvor det ligner hende, ikke sandt?" sagde mrs. Barton. "Vi går vel derhen?"

"Ja, jeg har ikke lovet mig andre steder hen. Det kirkelige møde er jo, som du ved, i morgen."

"Og så, kære, har slagter Woods været indenfor at sige, at han må have penge i næste uge. Han har selv en udbetaling."

Denne meddelelse gjorde mr. Barton eftertænksom. Han pustede hurtigere og gav sig til at stirre ind i ilden.

"Jeg må vist bede Hackit låne mig tyve pund, for der er længe til Mariæ Bebudelsesdag, og vi kan ikke give Woods vor sidste skilling."

"Jeg kan ikke rigtig lide, at du beder Hackit, kære – han og mrs. Hackit har været så overordentlig venlige mod os; de har nylig sendt os så mange ting."

"Så må jeg bede Oldinport. Jeg skal tage og skrive til ham i morgen tidlig, for at meddele ham, hvad jeg har tænkt på angående at holde tjeneste i fattighuset under kirkens udvidelse. Hvis han går ind på at overvære gudstjenesten der en eller to gange, kommer de andre også. Når man først har det store, kommer det små af sig selv."

"Gid vi kunne undgå at låne penge; men jeg indser ikke, hvorledes vi kan det. Stakkels Frederik må have ny sko; jeg kunne ikke lade ham gå hen hos mrs. Bond i går, fordi hans tæer stak ud, det lille skind, og jeg kan slet ikke lade ham gå andre steder end i haven. Han må have sig et par inden søndag.

Ja, støvler og sko er virkelig mit livs største plage. Alt andet kan man vende og vende og gøre fra gammelt til nyt; men sko og støvler kan man ikke liste til at se bedre ud, end de er."

Det var en spøgefuld undervurdering fra mrs. Bartons side af hendes færdighed i at omkalfatre sko og støvler. Hun havde for øjeblikket på fødderne et par morgensko, som for længe siden havde gennemlevet brunels-perioden [Note 10)] af deres tilværelse og nu gjorde en hæderlig karriere som sorte silke-tøfler, idet mrs. Bartons egne nydelige fingre nok så nydeligt havde betrukket dem med nævnte stof. Vidunderlige fingre var det; de var aldrig tomme; for selv når hun tilbragte nogle timer i selskab med en god veninde i sognet, kom hendes fingerbøl og et stykke kaliko eller musselin frem, og hun helmede ikke, før det var blevet til en eller anden gådefuld lille kjole med alle slags sømmede krinkelkroge. Ja, hun pønsede endog på at få sin mand til at opgive de snævre benklæder, for når han ville gå med de sædvanlige vide, vidste hun, at hun kunne sy dem så godt, at ingen skulle ane skrædderens køn.

Nu har imidlertid Barton røget sin pibe ud; lyset begynder at brænde ned i stagen, og mrs. Barton begiver sig ud for at se efter, om det er lykkedes Nanny at lulle Walter i søvn. Nanny er just i færd med at lægge ham i den lille vugge ved siden af hans moders seng; hovedet med de tynde brune lokker danner en fordybning i den lille pude, og en lille bitte, fed, voksgul hånd skjuler de rosenrøde læber, for den lille er forfalden til den barnlige synd at sutte på sine fingre.

Nanny kunne nu deltage i den korte aftenbøn, og alle gå i seng.

Mrs. Barton bar resterne af sin strømpebunke ovenpå og anbragte dem på et bord i nærheden af sengen, hvor hun også lagde et varmt tørklæde, og flyttede så sit lys, før hun slukkede det, hen i en bliklysestage, der var fastgjort til hovedgærdet af sengen. Hun var legemlig træt, men hendes sind var ikke tungt til trods for slagter Woods og sålelæderets forgængelighed, for hendes hjerte var så fuldt af kærlighed, og hun følte sig forvisset om at være nær en kærlighedens kilde, der ville drage omsorg for hendes mand og hendes små langt bedre, end hun formåede; hun faldt derfor snart i søvn. Men omtrent klokken halv seks næste morgen kunne englene, hvis nogen af dem holdt vagt ved hendes leje – og det ville være et behageligt hverv for engle – se mrs. Barton rejse sig roligt og forsigtigt for ikke at vække den slumrende Amos, der lå og snorkede de retfærdiges snorken, tænde lyset, stive sig af med puderne, kaste det varme tørklæde over skuldrene og på ny gøre indhug på de ustoppede strømpers dynge. Hun stoppede væk, indtil hun hørte Nanny stå op, og så indfandt døsigheden sig samtidig med dagens frembrud, hun slukkede lyset og faldt hen i en slummer. Men klokken ni var hun ved frokostbordet, travlt beskæftiget med at skære smørrebrød til fem sultne munde, mens Nanny med den lille på armen, med røde kinder og fed hals og i nattrøje, kom ind med en skål varm mælk. Nærmest moderen sidder den ni år gamle Patty, det ældste af børnene, hvis nydelige ansigt allerede undertiden er temmelig alvorligt og som altid gerne vil løbe ovenpå for at spare mors ben, der bliver så trætte om aftenen. Så er der fire andre gule hoveder, to drenge og to piger, gradvis aftagende i størrelse ned til Chubby, som laver rund mund for at få en bid med af fars "fæsk". Fars

opmærksomhed var delt mellem at kæle for Chubby, at skænde på den urolige Frederik, hvad han gjorde temmelig skarpt, og at fortære sin egen frokost. Han havde endnu ikke set på mor og vidste ikke, at hendes kinder var blegere end ellers. Men Patty hviskede: "Mor, har du hovedpine?"

Heldigvis var kul billige i Sheppertons nabolag, og mr. Hackit var til enhver tid villig til gratis at køre et læs for præsten; derfor var der en god ild i dagligstuen, og det kunne også gøres nødigt, for præstegårdshaven viste sig, når man så ud gennem buevinduet, ganske hårdfrossen, og himlen havde det hvide, uldne udseende, der varsler sne.

Efter frokost begav Barton sig til sit arbejdsværelse, hvor han først gav sig i lag med sit brev til mr. Oldinport. Det var nærmest et brev af samme art, som de fleste gejstlige ville have skrevet det under samme omstændigheder, kun at mr. Barton ikke var ganske stiv i sit modersmål, hvilket var uheldigt, da han var bekendt for ikke at være nogen hebraisk sprogmand og ingenlunde mistænkt for at være perfekt i græsken. Sådanne fejl hos en mand, der havde gennemgået universitetsdannelsens eleusinske mysterier, forundrede i høj grad sognets unge damer, i særdeleshed frøknerne Farquhar, som han engang i et brev havde tiltalt som "mine kære Hr. Skaber". Hvem der undrede sig mindst over pastor Amos' mangler, var hans kolleger, der selv havde gennemgået mysterierne.

Klokken elleve marcherede mr. Barton af i slængkappe og pelskrave, med sneen piskende ham i ansigtet, afsted til fattighuset, som mere fint kaldtes "Kollegiet", for at holde gudstjeneste. Kollegiet var en vældig firkantet, grundmuret

bygning, der lå på en i ti miles omkreds synlig jordforhøjning. Egnen er her flad og grim og selv på de klareste dage nedslående nok at se på. Vejene er sorte af kulstøv, stenhusene snavsede af røg; og på den tid, håndvævenes tid, havde hver anden hytte sin væv i vinduet, hvor man kunne se et blegt, sygeligt mandfolk eller fruentimmer presse et indfaldent bryst mod et bræt og udføre en slags trædemølle-arbejde med arme og ben. Det var et besværligt distrikt for en præst, i det mindste for en, der som Amos Barton forstod "sjælesorgen" i lidt mere end officiel betydning; for i tilgift til landarbejdernes bonde-dorskhed mødte minearbejderne op med deres brutale lyst til spektakel og væverne med deres vantro og radikalisme. Ja, mrs. Hackit bemærkede mangen gang, at kularbejderne, af hvilke mange tjente mere end mr. Barton, "tilbragte deres tid ene og alene med at bælle øl og røge tobak li'som de fortabte får" (antagelig sagt i fjern analogisk forstand); og i flere knejper krydredes drikken af en art smudsig vantro, nærmest opløsninger af Thomas Paine Note 11) i grøftevand. En vis religiøs vækkelse, som Amos' forgænger Parrys populære prædiken havde skabt, var næsten døet hen, og det religiøse liv i Shepperton var i færd med at ebbe. Her havde altså Satan sin faste borg, og man må nok beklage pastor Amos Barton, der måtte stå muttersene og opfordre den til overgivelse. Rigtignok læser vi om, at Jerichos mure faldt for trompeternes lyd; men der står ingensteds, at de samme trompeter var svage og hæse. Uden tvivl har hine trompeter givet klare og rungende toner og sat sten og kalk i heftige svingninger. Men pastor Amos' taleorgan mindede nærmest om et belgisk posthorn, der viser de rosværdigste hensigter, men ikke ser sig i stand til at

realisere dem. Han havde ofte ondt ved at træffe den rette toneart både i offentlige og private formaninger og blev som følge heraf lidt ærgerlig. For skønt Amos mente sig stærk, *følte* han sig dog ikke stærk. Naturen havde givet ham troen, men ikke følelsen. Uden denne tro var han rimeligvis aldrig kommet til at gå med kammerdugs-slips, men var blevet en udmærket snedker og diakon i en independentisk kirke, ligesom hans fader tidligere; (faderen var ikke skomager, som mr. Pilgrim havde fortalt). Så kunne han have snøftet højt og længe i en krog af sin stol i kapellet i Gun Street; så kunne han have moret sig med at udfolde sin veltalenhed i gudelige forsamlinger og talt dårligt engelsk i privatlivet, og disse småfejl ville da ikke have hindret ham, den skikkelige og ærlige mand, som han var, fra at være et lys i Bridgeports dissentierende kredse. Et tællelys af dem til otte pr. pund er udmærket i en køkken-lysestage, og Marens sanseorganer er ikke følsomme for forskellen mellem det og det fineste vokslys; det er først når man sætter det i en sølvstage og præsenterer det i dagligstuen, at det kommer til at tage sig plebejisk mørkt og mat ud. Ve den hædersmand, hvis hint lys kommer på en uret plads! Kun de største ånder vil da formå at vurdere og ynke ham, skelne og sætte pris på den gode vilje midt i de forkludrede og bedrøvelige resultater.

Men Amos Barton har imidlertid banet sig vej gennem sluddet hen til kollegiet, lagt sin hat, kappe og pelskrave og står nu i det uhyggelige spiseværelse med stengulvet og oplæser morgenbønnen for lemmerne, der sidder på bænkene foran ham. Den ny fattiglov var vel at mærke endnu ikke bragt i udøvelse, og mr. Barton handlede ikke som fattigdistriktets lønnede embedsmand, men som hyrden, der havde at sørge for

alle sjæle i hans sogn, de fattige så vel som de andre. Efter bønnen henvendte han altid en kort tale til dem om et eller andet emne, som dagens tekst bragte ham til at tænke på, i håb om, at et eller andet opbyggeligt tema muligvis herved kunne finde vej til den fattiges tanker og samvittighed, – måske et arbejde, der mere end noget andet kunne sætte en skikkelig præstemands tro og forstand på prøve. For på den forreste bænk traf hans øje under sin spejden efter, om der var nogen bevægelse bag den stivnede overflade, følgende ansigter:

Lige for ham sad – rimeligvis fordi han var stokdøv og det gjaldt for mere opbyggeligt intet at høre på kort end på lang afstand – "Gamle Maxime", som han kaldtes i daglig tale, mens hans virkelige slægtsnavn forblev en gåde for de fleste. Fin filologisk sans vil i dette tilnavn kunne udfinde en antydning af, at den fattige patriark engang var bekendt for sin fyndige og sententiøse tale; men nu lå 95 års vægt tungt på hans tunge såvel som på hans øren, og han sad foran præsten med fremskudt hage, smaskende mund og øjnene ligesom stirrende ud i det tomme rum.

Nærmest ham sad Poll Fodge – kendt af øvrigheden i sit amt som Marie Higgins –, en enøjet kvinde med et arret og rynket ansigt, fattighusets værste spektagelmager, der efter sigende engang havde hældt sin suppe over opsynsmandens frakkeskøder, og som trods det, at naturen tilsyneladende havde truffet forholdsregler mod sligt tilfælde, havde bidraget til forplantelsen af de Fodge'lske ejendommeligheder i et drengebarns person, der nu sad og var uartig på en af de bagerste bænke. Miss Fodge sad og så med trodsig frækhed på mr. Barton med sit ene betændte øje.

På den anden side af dette medlem af det blide køn og på enden af bænken sad "Sølle Jakob", et ungt menneske, som led af vand i hovedet og sad og rullede dette frem og tilbage, mens han gloede på sin næsetip. Det var Gamle Maximes sidekammerater til højre.

På den venstre side sad mr. Fitchett, en høj fyr, der engang havde været lakaj i den Oldinportske familie og i denne svimlende høje stilling havde udtalt foragtelige meninger om kogt oksekød, hvilket i følge den sheppertonske overlevering havde været den direkte årsag til, at han sluttelig blev reduceret til fattigkost. Nu var hans lægge indskrumpede, og håret var hvidt uden pudderets hjælp, men endnu bar han sin hage, som om han havde fornemmelsen af et stift halsbind, sin brøstfældige hat satte han med en øvet hældning ned mod venstre øre, og når han var på markarbejde, kørte han gødning og læssede den af med en vis lakaj-anstand, et genfærd af den elegance, hvormed han i gamle dage meldte den, der aflagde formiddagsvisit hos Hendes Nåde. Lakajnaturen var kun i hans mave fuldkommen udryddet; han inddelte ellers endnu menneskeheden i herregårdsfolk, disses tjenere og de mennesker, der skaffede til veje for dem; en præst uden tjener var en meningsløshed, der ikke hørte til nogen af disse klasser. Mr. Fitchett havde en uovervindelig tilbøjelighed til at blive søvnig ved åndelig belæring, og i den tilbagevendende regelmæssighed, hvormed han sank i dvale, indtil han kom til at vække sig selv, havde han en vis lighed med et urværk, som kunne tænkes at være sindrigt opfundet for at måle længden af mr. Bartons tale.

Ganske lysvågen var derimod hans naboerske på venstre hånd, mrs. Brick, en af disse hårdføre, udødelige gamle koner, i hvis netværk af rynker alderen synes at have givet dem en tryllerustning mod vinterens angreb. Det eneste punkt, hvori mrs. Brick endnu var modtagelig, en sag, som man endnu muligvis kunne vække håb og frygt hos hende ved, var snus. Det var for hende som et balsamerende pulver, som hjalp hendes sjæl til at holde sig frisk.

Udfyld nu et publikum, hvoraf denne forreste bænk var en prøve, med en mængde genstridige unger, som anstaltens hidsige opsynsmand, mr. Spratt, øvede opsyn med, så tror jeg, De vil indrømme, at den universitetsdannede gejstlige, som skal bibringe en håndfuld sådanne sjæle evangeliets ord, har det hårdt nok. Thi for at have mindste udsigt til et heldigt resultat, må han, for så vidt han ikke vil gøre regning på mirakuløs mellemkomst, nærme sin geografiske, kronologiske og eksegetiske tankegang til fattiglemmernes måde at se eller ikke se sagerne på, og han må have et tilnærmet begreb om, hvorledes de lærdomme, der ejer så megen levedygtighed i hans egen hjernes *plenum*, vil have det *in vacuo*, dvs. i en hverken geografisk, kronologisk eller eksegetisk hjerne. Det må være en smidig fantasi, der kan gøre et sådant spring, og en behændig tunge, som kan tilpasse sin tale i en så fremmed stilling. Pastor Amos Barton havde hverken denne bøjelige fantasi eller denne behændige tunge. Han talte om Israel og dets synder, om de udkårne kar, om påskelammet og om blod som nådemiddel, og søgte ad denne vej at lodse den religiøse sandhed indenfor grænserne for en Fodges og en Fitchetts begreber. Just denne formiddag var teksten af Anden Mosebogs 12. kap., og mr.

Bartons udvikling drejede sig om det usyrede brød. Intet i verden passede bedre for en enfoldig forstand end belæring gennem velbekendte typer og tegn! Men der er altid den fare ved at anvende den, at tilhørernes interesse eller forståelse muligvis standser brat netop der, hvor éns åndelige fortolkning begynder. Og mr. Barton var nu denne formiddag heldig nok til at få lemmernes fantasi med sig til dejtruget, men uheldigvis formåede han ikke at hæve den fra denne velkendte genstand til de ukendte sandheder, som det var hensigten at udmale videre.

Ak! en naturlig mangel på evne til at belære som har fået sin sidste afpudsning ved at høre forelæsninger i Cambridge, hvor der er dygtige regnemestre, og smørret sælges i alenvis, er åbenbart ikke det element, gennem hvilket den kristne lære skal nedfældes som kvægende dug på hentørrede sjæle.

Mens sluddet nu udenfor var i færd med at blive til uomtvistelig sne, og det stenbelagte spiseværelse blev mørkere og tristere at se til, og mr. Fitchetts nik blev så dybe som muligt, og mr. Spratt knipsede drengenes øren under et stadigt *rinforzando*, alt eftersom hans følelse af middagstidens nærhed blev stærkere, sluttede mr. Barton sin formaningstale med noget af februarfrosten i hjertet så vel som i fødderne. Mr. Fitchett, der nu vågnede helt op, da læretimen var til ende, kom underdanig og galant frem for at hjælpe mr. Barton kappen på, mens mrs. Brick gned sin visne pegefinger rundt i sin lille hesteskoformede snustobaksdåse under forgæves søgen efter en brøkdel af en pris. Jeg kan ikke lade være at tænke mig, at hvis mr. Barton havde drysset en lille smule skotsk gennemtørret ned i denne lille dåse, kunne han derved have frembragt noget, der lignede mere efter en kærlig rørelse i mrs.

Bricks sind end alle hendes øvrige følelser under hans formiddagsforedrag over det usyrede brød. Men vor gode Amos led lige så vel af mangel på åndsnærværelse som på småpenge, og da han bemærkede bevægelsen af den gamles pegefinger, sagde han på sin fremfusende måde: "Nå, så De har ikke mer snus, hvad?"

Mrs. Bricks øjne plirrede i sværmerisk håb om, at præsten havde til hensigt at fylde hendes dåse på ny, i det mindste indirekte ved at forære hende en lille kobberskilling.

"Ja vist! De vil snart være på vejen didhen, hvor der ikke mere gives snus. Så vil De komme til at trænge til nåde. Husk på, at De kan komme til at tragte efter nåden uden at finde den, ligesom De nu tragter efter snustobak."

Ved den første sætning af disse formaningsord holdt mrs. Brick op at plirre med øjnene. Låget på hendes æske smækkede i, og hendes hjerte åbnedes i samme stund.

Men nu blev Bartons opmærksomhed henledt på mr. Spratt, der var i færd med at trække en lille, stridig knægt frem fra bagerste række. Mr. Spratt var en lille, tynd mand med betydelige talegaver, som dog stammen satte en dæmper på, og han satte en ære i ved alle lejligheder at udtale ulastelige følelser i et ulasteligt sprog.

"Mr. Barton, undskyld, sir, at jeg – æ – æ – lægger beslag på Deres tid for at – æ – anmode Dem om at tildele denne dreng en irettesættelse; han har – æ – mæ – vist en forstokket slet opførsel under tjenesten."

Den forstokkede synder var en syv års knægt, som forgæves kæmpede med "istapperne" ved sin næse ved at snøfte ganske svagt. Men aldrig så snart havde mr. Spratt fremsat sit

klagemål, for miss Fodge fo'r frem og stillede sig mellem mr. Barton og den tiltalte.

"Det er *mit* barn, hr. præst," udbrød hun og lagde tillige sine moderlige følelser for dagen ved at anbringe sit forklæde ved sit afkoms næse. "Han der ska' altid ha' noget at udsætte på han og sla' ham for ingenting. Han ka' gå op og spise sin gåsestaj, som at vi ka' lugte til, imens vi andre må sitte og sluge den skidt' suppe, og så la' min dreng være i fred."

Mr. Spratts små øjne gnistrede, og han var nærved at give ej ulastelige følelser luft i præstens nærværelse; men da mr. Barton forudså, at en yderligere forlængelse af dette optrin ikke ville være til opbyggelse, sagde han i en streng tone: "Stille!"

"Jeg vil ikke høre noget skænderi. Deres dreng skal have ondt ved at opføre sig sømmeligt, når De giver ham et slet eksempel ved Deres næsvished." Derpå bøjede han sig ned til mester Fodge og tog ham i skulderen. "Vil du gerne have prygl?"

"Næ–æ."

"Så skulle du ikke være uartig. Hvis du ikke var uartig, fik du heller ingen prygl. Men når du er uartig, så bliver Vorherre vred på dig ligesom mr. Spratt, og Vorherre kan brænde dig i evighed. Det vil blive værre end prygl."

Mester Fodges ansigt tydede hverken på, at han mente Ja eller Nej desangående.

"Men," fortsatte mr. Barton, "når du er en god dreng, vil Vorherre holde af dig, og så vil du vokse op til at blive et godt menneske. Lad mig så høre næste torsdag, at du har været en god dreng."

Mester Fodge havde intet tydeligt blik for den velsignelse, der ville falde i hans lod som en følge af en sådan forandring i hans

levned. Men da mr. Barton havde bemærket, at miss Fodge havde rørt ved et delikat emne ved sin hentydning til gåsestegen, var han bestemt på ikke at ville være vidne til yderligere skændsmål mellem hende og mr. Spratt, hvorfor han hurtigt sagde farvel til den sidste og forlod kollegiet.

Sneflokkene faldt nu tættere og tættere, og præstegårdshaven var allerede helt overtrukket med hvidt, da han gik gennem lågen. Mrs. Barton hørte ham åbne døren og ilede ham i møde fra dagligstuen.

"Jeg er bange for, du er bleven våd om fødderne, min ven. Det er også et forfærdeligt vejr i formiddag. Nu skal jeg tage din hat. Dine morgensko står ved kaminen."

Mr. Barton var forfrossen og gnaven. Når man på en snevejrsdag har haft ubehagelige pligter at opfylde uden at få tak for det, er det vanskeligt at opfylde lovens mindste bud. Han viste sig derfor ikke erkendtlig for Millys opmærksomhed, men snøftede og sagde: "Gør mig den tjeneste at hente min slåbrok."

"Den er taget frem, kære. Jeg troede ikke, du ville være i dit arbejdsværelse, for du sagde, at du ville skrive titel og nummer på bøgerne til lånebiblioteket. Patty og jeg har siddet og lagt papir om dem, og de ligger alle sammen parat i dagligstuen."

"Nej, det kan jeg ikke gøre nu," sagde mr. Barton, mens han trak sine støvler af og stak fødderne i de morgensko, Milly havde bragt ham, "du må lægge dem ind i den lille stue."

Dagligstuen gjorde også tjeneste som skolestue og barnestue om dagen; og mens mor vendte ryggen til, havde Richard, nummer to af drengene, søgt at fortrænge Chubby fra førerskabet over en hovedløs hest af den rødprikkede race, som

hun gik og trak rundt med i stuen, hvorfor Chubby skrålede i vilden sky, da far åbnede døren.

"Milly, jeg må have nogle af de børn af vejen. Jeg vil gerne være i ro."

"Ja, min ven. Hys, Chubby; gå ud med Patty og se, hvad Nanny vil give os til middag. Kom her, Frederik og Sofie og Richard, og hjælp mig at bære de bøger ind i den lille stue. Dér er tre til Richard. Gå nu forsigtigt."

Far nedlod sig imidlertid i sin lænestol og tog frem et værk om den biskoppelige forfatning, som han havde fra det kirkelige læseselskab, hvilket han agtede at læse ud og levere tilbage samme eftermiddag, når han gik til det kirkelige møde i Milby præstegård, hvor læseselskabet havde sin hovedstation.

De kirkelige møder og læseselskabet, der var 8-10 måneder gamle, havde haft tydelig indflydelse på pastor Amos Barton. Straks da han kom til Shepperton, var han slet og ret en evangelisk præst, der havde modtaget sin første kristelige belæring under pastor Johns i kapellet i Gun Street og dens yderligere befæstelse under mr. Simeons påvirkning. John Newton og Thomas Scott var hans teologiske idealer; han ville have holdt *Christian Observer* og *Record*, hvis han havde haft råd til det; hans anekdoter var hovedsagelig af den fromt-spøgefulde art, der har kurs i dissentierende kredse, og han fandt den biskoppelige kirkeordning hævet over al kritik.

Men på den tid begyndte virkningen af den traktarianske agitation at føles blandt de tungnemme provinsialister, og den traktarianske satire over det lavkirkelige parti også at gå ud over dem, der fornægtede eller gjorde modstand imod de traktarianske lærdomme. Dønningerne af en åndelig bevægelse

føltes fra kirkens gyldne hoved og lige ud i dens skidne tæer; og således gik det til, at gejstligheden i omegnen af Milby, købstaden i Sheppertons nærhed, var kommet overens om at holde kirkeligt møde hver måned, hvor de da ville øve deres åndsevner ved at bearbejde teologiske og kirkelige spørgsmål og fæstne deres indbyrdes broderkærlighed ved at bearbejde en god middag. Naturligvis befandtes et læseselskab at være et nødvendigt led i denne hensigtsmæssige plan, og således var der begribeligvis stof nok til en rigelig stimulation for en gejstlig ånd.

Pastor Amos Barton var nu et af disse mennesker, der har en bestemt vilje og selvstændig mening; han anså sig for en ærlig sandhedssøger og nærede ingen mistillid til sig selv. Han ville vandre fast ad den vej, han anså for den bedste; men så var det vidunderlig let at overbevise ham om, *hvilken* vej der var den bedste. Og således kunne en smule ualmindelig læsning og ualmindelig meningsudveksling bringe ham til at indse, af den biskoppelige kirkeordning var langt mere end hævet over kritik, og han begyndte på mange andre punkter at føle, at de meninger, han nærede, var lidt for fremsynede og dybsindige til pludseligt og uforberedt at blive forelagt for ordinære hoveder. Han var som et løg, der er blevet syltet; den stærke oprindelige duft er blandet med noget nyt og fremmedartet. Det lavkirkelige løg generede endnu forfinede højkirkelige næsebor, og det ny krydderi var ubehageligt for den ægte løgspisers gane.

Vi vil ikke ledsage ham til præstemødet i dag, da vi rimeligvis vil foretrække at gå derhen en dag, når han er fraværende. I dette øjeblik har jeg også mere lyst til at indføre Dem hos mr.

Bridmain og grevinde Czerlaski, som mr. og mrs. Barton er indbudt hos til middag i morgen.

3

Udenfor gyder månen sit kolde lys over den kolde sne, og de hvidskæggede fyrretræer omkring "Camp-Villa" kaster blå skygger over den hvide jord, mens pastor Amos Barton og hans hustru bringer den sprøde sne til at knase hørligt under deres fødder, idet de fredag aften omtrent klokken syv nærmer sig døren til ovennævnte hyggelige landsted, der rummer spise-, daglig- og rygeværelser etc. og ligger kun en halv mils vej fra købstaden Milby.

Derinde flammer i salonen en klar ild; den kaster et dæmpet, usikkert skær over en fin silkekjole, hvis ejerinde ligger henslængt bag et skærmbræt i sofahjørnet, og ved dens skin kan man også skelne en herre, der sidder i en armstol lige overfor med en avis på knæene, og bemærke, at hans hår er i færd med at blive afgjort gråt. En lille King Charles-spaniel med et rødt bånd om halsen har ligget sammenrullet lige midt på kamintæppet, men just nu opdaget, at denne region er den for varm, hvorfor den hoppede op i sofaen, tydeligt nok i den hensigt at lægge sit korpus til rette på silkekjolen. På bordet står to vokslys, bestemte til at tændes; så snart den forventede banken høres på døren.

Nu bankes der, lysene tændes, og samtidig meldes mr. og mrs. Barton og træder ind, mr. Barton stiv og præstelig med ulasteligt halsbind og glinsende hovedskal, fruen graciøst i nylig vendt sort silke.

"Det er virkelig nydeligt af Dem," sagde grevinde Czerlaski, der gik dem i møde og omfavnede Milly med en forsigtig

elegant bevægelse. "Det er virkelig en skam, at jeg er så egenkærlig at bede mine venner besøge mig i dette Herrens vejr." Dernæst rakte hun Amos hånden. "Og De, mr. Barton, hvis tid er så kostbar! Men jeg ved, jeg gør en god gerning ved at drage Dem bort fra Deres arbejder. Jeg smeder rænker for at forhindre Dem fra at ofre Dem selv."

Under denne indlednings-hilsen så mr. Bridmain og King Charles-spaniel'en Jet til som statister, der ikke har noget begreb om det stumme spil. Mr. Bridmain, en temmelig stiv og korpulent mand, hilste nu med temmelig anstrengt hjertelighed. Det var påfaldende, så overordentlig lidt han lignede sin smukke søster.

For grevinde Czerlaski var unægtelig smuk. Da hun satte sig til sæde ved siden af mrs. Barton i sofaen, dvælede Millys øjne rigtignok mest – skal vi bekende det? – ved enkelthederne i hendes smagfulde dragt, det blegrøde silketøj (grevinden bar altid sarte farver om aftenen), den sorte kniplingskrave og det sorte kniplingsslør, som faldt ned ad nakken på det lille hoved med de tætte fletninger. For Milly havde én skrøbelighed – sæt ikke mindre pris på hende for det, det var en smuk kvindes skrøbelighed –, hun elskede pynt; og når hun gjorde sin egen sparsomme pynt i stand, havde hun ofte romantiske syner om, hvor rart det kunne være at tage virkelig smukke og moderne ting på, f.eks. at have meget stive ballon-ærmer, uden hvilke en kvindedragt i de dage var lig nul. Vi har jo også vor svage side, læser, ikke sandt? der bringer os til nu og da at tænke tåbelige tanker. Den består måske i dyb beundring for små hænder og fødder, en høj, smidig figur, store mørke øjne og mørke, silkebløde hårfletninger. Alt dette var grevinden i besiddelse af,

og hun havde endvidere en fint formet, en ganske lille smule bøjet næse og en lysbrunlig teint. Hendes mund trak sig ganske vist for langt ind i forhold til næse og hage og ville for et forudseende blik indeholde en trussel om "nøddeknækker" i en mere fremrykket alder. Men i ildens og vokslysenes skin syntes denne alder at være meget fjern, og man ville snarest taksere grevinden til ikke at være langt forbi de tredive.

Betragt nu de to damer i sofaen på én gang. Den høje, smukke og blide Milly er undselig også overfor sine venner; det er ikke let for hende at tale om de følelser, der fylder hendes hjerte. Den smidige, mørke og tyndlæbede grevinde piner sin lille hjerne for at finde kærlige ord og indsmigrende overdrivelser.

"Og hvordan står det med alle de små keruber derhjemme?" sagde grevinden, samtidig med at hun bukkede sig for at løfte Jet op, og uden at vente på svaret. "Jeg har måttet holde mig inde for en forkølelse lige siden søndag, ellers skulle jeg nok have besøgt Dem. Hvordan er De kommet ud af det med de elendige sangere, mr. Barton?"

"Å, vi har fået sammensat et nyt kor, som med lidt øvelse nok skal tage og gøre det helt godt. Det var min faste beslutning, at det gamle hold sangere skulle afskediges. Jeg havde givet dem ordre til ikke mere at synge den gamle bryllupssalme, som de kalder den, og tage og gøre et par nygifte latterlige, men de sang den lige på trods. Jeg kunne tage og indkalde dem for den gejstlige ret, om jeg havde mest lyst til det, for at have opløftet deres røst i kirken imod præsten."

"Og det kunne blive en højst gavnlig tugt," sagde grevinden; "De er virkelig alt for tålmodig og overbærende, mr. Barton. *Jeg*

for min part bliver ilde til mode ved at se, hvor ringe pris der sættes på Dem her i det elendige Shepperton."

Hvis mr. Barton, som rimeligt er, var i forlegenhed med, hvad han skulle svare til denne fine kompliment, var det ham i det mindste en lindring, at der netop i dette øjeblik blev kaldt til bords, og at han skulle byde grevinden armen.

Idet mr. Bridmain førte mrs. Barton ind i spisestuen, bemærkede han: "Det er meget slet vejr."

"Ja, meget slet," sagde Milly.

Mr. Bridmain studerede konversation som en kunst. Til damer talte han om vejret, og det var hans vane at betragte det fra tre forskellige synspunkter: som et spørgsmål om klima i almindelighed, hvorunder England sammenlignedes med andre lande, som et personligt spørgsmål, hvorhos han forhørte sig om dets indflydelse på hans dame i særdeleshed, og som et sandsynlighedsspørgsmål, hvorved der blev plads for en drøftelse af udsigterne til forandring eller stadighed i de nærværende meteorologiske forhold. Med herrer talte han om politik, og han læste to dagblade udelukkende for at være kvalificeret til denne bestilling. Mr. Barton fandt, at han var en mand med betydelig politisk indsigt, men uden livlig opfattelse.

"Og De skal så altid holde Deres møder hos mr. Ely?" sagde grevinden mellem to skefulde suppe. (Suppen var lidt for stærkt krydret. Mrs. Short i Camp Villa, som lejede sine bedste værelser ud, gav kun sin kokkepige en lille løn.)

"Ja," sagde mr. Barton, "Milby er et centrum, og der er mange fordele forbundet med kun at have ét mødested."

"Det lader til," vedblev grevinden, "at alle er enige om at regne mr. Ely for nummer ét. Jeg for min part *kan* ikke beundre ham. Hans prædiken er mig alt for kold. Der er ingen glød – ingen følelse i den. Jeg siger så ofte til min broder, at det er rart, vi har Shepperton kirke så nær; ikke sandt, Edmund?"

"Jo," svarede mr. Bridmain, "vi blev vist ind i sådan en dårlig stol i Milby, lige i gennemtræk fra døren. Jeg fik en stiv hals, første gang jeg var der."

"Å, mig er det kulden fra prædikestolen, og ikke kulden nede på gulvet, der generer. Jeg skrev netop i morges til min veninde lady Porter og forklarede hende min anskuelse. Hun og jeg tænker ens i disse sager. Hun er især spændt på, om de, når sir William får lejlighed til at bortgive kaldet hos dem, i Dippley, om de så får en virkelig nidkær og dygtig mand. Jeg har omtalt for hende en vis person i mit bekendtskab, som jeg tænker ville være netop efter hendes ønske. Og der er sådan en dejlig præstegård dér, Milly, om jeg kunne se Dem som dens frue!"

Milly smilede og rødmede svagt. Pastor Amos blev ildrød i hovedet og udstødte en lille forlegen latter, men bestræbte sig for at holde sine muskler indenfor smilets grænser.

I dette øjeblik kom tjeneren John hen til mrs. Barton med en sauceskål – og tillige med en svag staldduft, som gerne fulgte ham også under hans indvendige funktioner. John var temmelig nervøs, og da grevinden tilfældigvis henvendte et ord til ham i dette uheldige øjeblik, tabte han sauceskålen, som udgød sit indhold over mrs. Bartons nyvendte silkekjole.

"Ih du forbarmende! Sig til Alice, at hun straks skal komme ind og tørre mrs. Bartons kjole af," sagde grevinden til den skælvende John, mens hun selv omhyggeligt undgik at komme i

nærheden af det tilsaucede sted på gulvet med sin røde silkekjole. Men mr. Bridmain, som havde stor personlig interesse for silkekjoler, fo'r gemytligt op og klaskede sin serviet på mrs. Bartons kjole.

Milly blev lidt ked af det, men ikke gnaven, og hun søgte at slå det hen i spøg både for Johns og de andres skyld. Grevinden følte en indre tilfredshed over, at hendes egen fine silkekjole var sluppet fri, men hun lod det regne med harmfulde og beklagende udbrud.

"Hvor De dog er sød," sagde hun, da Milly lo og fandt på at sige, at da hendes silkekjole ikke i forvejen havde nogen stærk glans, ville den matte plet ikke være meget synlig; "jeg ved nok, at De ikke bryder Dem stort om den slags ting. Det gik mig ganske ligesådan en gang hos fyrstinde Wengstein med en blegrød atlaskes kjole. Gud, hvor jeg led. Men De tager Dem det så let med påklædningen. Og det kan De sagtens; det er Dem, der gør dragten net, og ikke dragten, der gør Dem net."

Nu kom den flinke kammerpige Alice, som havde en kjole på, der var langt bedre end mrs. Bartons, og afløste mr. Bridmain med at bøde på skaden, og efter megen fortsat gnidning blev der atter bragt ligevægt til veje, og spisningen fortsattes.

Da John i køkkenet meddelte kokkepigen sin hændelse, bemærkede han: "Mrs. Barton er en sød kone; jeg ville møjet hellere ha' hældt sovsen ned over grevindens fine kjole. Men død og salte pine! sikken et hus der så ha'de lagt, når de fremmede var gåen."

"Du sku møjet hellere slets inte ha' hældt 'en, synes *jeg*," svarede den udeltagende kokkepige, som John *ikke* gjorde kur

til. "Hvem bilder han sig ind, at der sku' ku' lave sovs nok, når han sku' gå og smør' 'en omkring på folks kjoler?"

"Jamen," indvendte John ydmygt, "du sku' ha' fugtet skålen en bitte forneden, for at den ikke sku' glide fra mig."

"Du sku' ha fugtet din bedstemor en bitte, sku' du!" svarede kokkepigen; hun betragtede rimeligvis denne vending som en slags *reductio ad absurdum*, og den bragte virkelig også John til tavshed.

Senere hen på aftenen, mens John gik og tog te-apparaterne ud af dagligstuen og børstede krummerne af dugen til ledsagelse af hvislelyde, sådan som han plejede at gøre til egen opmuntring, når han striglede mr. Bridmains hest, trak pastor Amos Barton op af sin lomme et lille tyndt hæfte i grønt omslag og sagde, idet han rakte det til grevinden:

"De syntes vist om min prædiken juledag. Den er blevet trykt i *Prædikestolen*, og jeg tænkte mig, De kunne have lyst til et eksemplar."

"Ja, det kan jeg rigtignok. Jeg sætter pris på at få den tale at læse. Der var sådan en dybde i den, – sådan en overbevisende kraft. Det var ikke en tale, som kun skal høres én gang. Jeg glæder mig til, at den skal blive almindelig bekendt, og det bliver den jo, nu da den er trykt i *Prædikestolen*."

"Ja," sagde Milly naivt, "jeg blev så glad ved redaktørens brev." Og hun fremtog sin lille lommebog, hvori hun omhyggeligt forvarede den redaktionelle autograf, mens Barton lo og blev rød i hovedet og sagde: "Snak, Milly!"

"Se," sagde hun, idet hun rakte grevinden brevet, "jeg er meget stolt af den ros, min mand får."

Den omtalte prædiken var, mens jeg husker det, en samling knusende beviser for inkarnationen; og da den var blevet holdt for en menighed, blandt hvis medlemmer ingen nærede mindste tvivl om denne lære, og for hvem de i prædikenen gendrevne socinianere var lige så ukendte som arimasperne, var den som netop lagt an på at gøre sheppertonerne ganske krusede i hovedet.

"Å," sagde grevinden, idet hun gav redaktørens brev tilbage, "han må nok sige, at det skulle glæde ham at se flere prædikener fra samme hånd. Men jeg synes hellere De skulle udgive Deres prædikener i et selvstændigt blad, mr. Barton; det ville være rart at have dem under den form. Så kunne jeg f.eks. sende et eksemplar til stiftsprovsten i Radborough. Og så er der lord Blarney, som jeg kendte, før han blev storkansler. Jeg stod i hans særdeles gunst, og De kan ikke tro, hvor behagelige ting han plejede at sige mig. Jeg kan ikke modstå fristelsen til at skrive til ham uden videre en af dagene og sige ham, hvordan han bør disponere over det næste ledige præstekald, han har at bortgive."

Om spanielen Jet måske var en klogere hund, end den så ud til, og havde til hensigt at udtrykke sin misbilligelse af grevindens sidste ord som ikke stemmende med dens begreber om klogskab og sanddruhed, skal jeg lade være usagt; den sprang imidlertid i dette øjeblik op fra hendes skød, og idet den vendte ryggen til, satte den sin ene forpote på kamingitteret og holdt den anden til varmen, som om den ønskede at trække sig ud af samtalen.

Men nu kom mr. Bridmain frem med skakbrættet, og mr. Barton modtog med stor tilfredshed hans udfordring til at

spille et parti. Pastoren holdt meget af skak som så mange mennesker, der kan vedblive år ud og år ind at udtænke interessante varianter i skakspillet ved at udføre længe overtænkte træk med deres springere og så opdage, at de derved har udsat dronningen for fare.

Skak er et tavst spil, og grevindens passiar med Milly føres i en dæmpet tone og drejer sig rimeligvis om kvindelige spørgsmål, som det ville være påtrængende af os at høre efter; vi vil derfor forlade Camp Villa og begive os til Milby præstegård, hvor mr. Farquhar allerede har set to andre gæster, som han har spist til middag sammen med hos mr. Ely, gå, og nu sidder og trætter denne velærværdighed med sin udtværede hverdagspassiar.

Mr. Ely var en høj, mørkhåret, treogtrediveårig mand med et distingveret ydre. Af lægfolkene i Milby og nabolaget ansås han for at være en mand med ganske særdeles evner og lærdom, der måtte vække betydelig opsigt på londonske prædikestole og i londonske saloner, når han en gang imellem besøgte hovedstaden, og hans kolleger anså ham for et klogt og behageligt menneske. Mr. Ely indlod sig aldrig i nogen hed disput; han anførte nok, hvad der kunne tænkes, men sjældent, hvad han selv tænkte, han lod aldrig hverken mænd eller kvinder se, at han gjorde nar ad dem, og gav aldrig nogen anledning til at gøre nar ad ham. Kun ét var der at udsætte på ham: Han skilte sit sorte, krusede hår i midten, og da hans hoved var ualmindelig fladt, klædte denne frisure ham ikke til hans fordel.

Skønt mr. Farquhar ikke hørte til mr. Elys sogn, var han en af hans varmeste beundrere og mente, at han kunne blive en

upåklagelig svigersøn, endskønt han ikke var af fin familie. Mr. Farquhar var fintfølende, hvor det gjaldt "blodet," idet hans egen omløbsvæske, der holdt livet oppe i en lille og temmelig slatten person, efter hans mening var af første sort.

"Apropos," sagde han med et vist højtravende tonefald, som dog hans læspen tog en del af pragten af, "hvor Barton dog er fæizzk med henzzyn til denne Bridmain og grevinden, zzom hun vil kaldezz. Efter at De var gået forleden aften, fortalte mrs. Farquhar ham, hvad der almindeligvizz menezz om dem i nabolaget, og zzå blev han rød og gal i hovedet han tror Gud hjælpe mig hele hizztorien om hendezz polzzke ægtefælle og hanzz mærkværdige undvigelzzer; og om hende zzelv, he, tror han, at hun er fuldkommenheden zzelv, en overordentlig fintfølende kvinde ogzzåvidere i en uendelighed."

Mr. Ely smilede. "Der er vel dem, der ville sige, at vor ven Barton ikke er den rette mand til at dømme om finfølelse. Måske smigrer Hendes Nåde ham lidt, og vi mandfolk er jo modtagelige i den retning. Hun går jo hver søndag i Shepperton kirke, formodentlig tiltrukket af mr. Bartons veltalenhed."

"Jo vizzt," sagde mr. Farquhar: "zze, jeg zzynezz, at man bare behøver at zze på det fruentimmer for at zze, hvad hun er, hvordan hun zzender øjne, når hun træder ind i kirken, og klæder zzig på en opzzigtvækkende måde. Det zzer ud til, at hun er ked af zzin broder Bridmain og går på fizzkeri efter en anden broder med bedre familielighed. Mrs. Farquhar holder meget af mrs. Barton, og det gør hende ondt, at hun omgåezz zzådan et fruentimmer, og det var derfor, hun med forzzæt angreb ham på det punkt. Men zzom jeg har zzagt hende,

kommer hun ingen vej med et fårehoved zzom ham. Barton mener det godt nok, men han er zzå zztorzznudet. Jeg gider ikke råde ham mere."

Mr. Ely smilede indvendig og tænkte: "Hvilken straf!" Men til Farquhar sagde han: "Barton kunne ganske vist være fornuftigere." Han var i færd med at blive træt og havde ingen lyst til at gå nærmere ind på dette emne.

"Nå, der er jo ikke andre end Bartonzz, der bezzøger dem," vedblev mr. Farquhar, "og hvorfor zzkulde zzådanne mennezzker komme her, når de ikke havde zzpezzielle grunde til at foretrække et nabolag, hvor ingen kender dem? Pøj, det zzer zztygt ud. *De* har jo bezzøgt dem; hvad zzyntezz De om dem?"

"Å – mr. Bridmain gør indtryk af at være et ganske almindeligt menneske, som bestræber sig for at synes klog og velopdragen. Han kaster sig frygteligt over én med sin politiske visdom og giver sig ud for at vide noget om den franske konge. Grevinden er ganske vist en smuk dame, men hendes fornemme væsen smager lidt demonstrativt. Woodcock var svært indtaget i hende og forlangte, at hans kone skulle besøge hende og indbyde hende til middag, men fruen blev nok stædig efter den første visit og ville ikke invitere hende mere."

"Ha ha! Woodcock har altid en vizz zzvaghed for et kønt anzzigt. Det er løjerligt, hvor han er kommet til at gifte zzig med den grimme kone, zzom ikke heller havde formue."

"Det er den ømme lidenskabs hemmeligheder," sagde mr. Ely. "De ved nok, at jeg endnu ikke er indviet."

Her blev mr. Farquhars vogn meldt, og da vi ikke har fundet hans konversation særlig glimrende i mr. Elys ansporende,

tvetydige selskab, vil vi ikke følge ham hjem til det huslige livs mindre opildnende omgivelser.

Med en følelse af lettelse kastede mr. Ely sig i sin mageligste stol, satte fødderne på kaminpladerne og begyndte i denne ungkarle-gemytlige stilling at læse biskop Jebbs memoirer.

4

Jeg er ingenlunde sikker på, at de gode folk i Milby, om de havde kendt det virkelige forhold med grevinde Czerlaski, ikke ville være blevet højligt skuffede ved at opdage, hvor himmelvidt det var fra at være så fælt, som de troede. Det er altid besværligt at anstille fine målinger. Det er langt lettere at kalde en ting sort end at udfinde den afskygning af brunt, blåt eller grønt, hvorunder den henhører. Det er langt lettere at mene, at éns næste mangler alle gode egenskaber, end at sætte sig ind i de omstændigheder, som kunne nøde én til at modificere denne anskuelse.

Lad os desuden betænke, hvor megen dydig deklamation og skarpsindig iagttagelse der var blevet opstillet på det grundlag, at grevinden i virkeligheden var en anstødelig person, og ville blive aldeles omstødt og ugyldig, når denne forudsætning faldt. Vekselererfruen mrs. Phipps og prokuratorfruen mrs. Landor havde sat en del af deres ry for skarpsindighed ind på den antagelse, at mr. Bridmain ikke var grevindens broder. Fremdeles var miss Phipps på det rene med, at hvis grevinden ikke var en uanstændig person, så havde hun, miss Phipps, ikke noget fortrin i retning af dyd at stille op som modvægt mod den anden dames åbenbare fortrin i legemlig skønhed. Miss Phipps's stumpede figur og uheldige påklædning ville da ikke kunne se ned fra et bjerg af dyd med en skinnende glorie om hovedet, men måtte ses i samme lys og under samme synsvinkel som grevinde Czerlaskis Diana-figur og udsøgte drapering. Miss Phipps holdt for sit vedkommende ikke af at

klæde sig for effektens skyld, – hun havde altid skyet denne arrangerede fremtræden, som kun er beregnet på at vække opsigt.

Og hvor ville ikke de Milby herrers morsomheder ved vinen blive spoleret, hvis man havde sagt dem, at grevinden i virkeligheden ikke havde gjort sig skyldig i nogen handling, som behøvede at udelukke hende fra det strengt agtværdige selskab, at hendes mand havde været den virkelige grev Czerlaski, der havde foretaget mærkelige undvigelser, som hun fortalte, og, som hun *ikke* fortalte, men som visse cirkulærer, hendes smukke hænder i sin tid havde foldet sammen, kunne fortælle om, sidenefter havde givet danseundervisning i hovedstaden; at mr. Bridmain hverken var mere eller mindre end hendes halvbroder, der ved upåklagelig retskaffenhed og flid havde vundet sig en part i en silkefabrik og derved en net formue, der satte ham i stand til, som man ser, i ro og mag at studere politik, vejr og samtalekunst. Mr. Bridmain havde virkelig, fyrreårig ungkarl som han var, været meget glad ved at tage mod sin søster, da hun var blevet enke, og stråle i genskinnet fra hendes skønhed og titel. Ethvert mandfolk er, når han da ikke er et rent misfoster, matematiker eller gal videnskabsmand, en eller anden kvindes træl. Mr. Bridmain havde bøjet nakken under sin kønne søsters åg, og skønt hans sjæl var meget lille, ja af de allermindste, turde han dog aldrig kalde den sin egen. Han kunne vel nu og da gøre sig udtilbens, ligesom de langørede tykhuder plejer, under den smukke grevindes tunges snert, men der var kun ringe sandsynlighed for, at han nogensinde skulle frigøre sig for tøjret. Skønt – en ungkarls hjerte er et fremskudt fort, som en eller anden skøn

fjende en skønne dag kan indtage med storm eller list, og der var altid en mulighed for, at mr. Bridmain kunne gå hen og gifte sig første gang, før grevinden endnu var i sikker havn for anden gang. Under alle omstændigheder føjede han sig efter alle sin søsters luner, knurrede aldrig, fordi hendes garderobe og hendes pige krævede betydelige tillægsbevillinger til hendes egen årlige indtægt af tres pund, og fandt sig i sammen med hende at leve et omflakkende liv som folk, der svæver mellem overklassen og den borgerlige stand, i stedet for at fæste bo et sted, hvor hans fem hundrede om året kunne have sikret ham afgjort anseelse som en lokal storhed.

Grevinden havde sine grunde til at vælge en rolig plads i provinsen som Milby. Efter tre års enkestand havde hun overvundet sig selv til at tænke på at finde en efterfølger for hendes begrædte Czerlaski, hvis smukke kindskæg, fine væsen og eventyrlige liv havde vundet hendes hjerte for ti år siden, da hun som den smukke Caroline Bridmain i 25 års alderens fulde blomstring, var guvernante for lady Porters døtre, hvem *han* indviede i dansetrinenes og lanciers-turenes mysterier. Hun havde i syv år levet i et helt lykkeligt ægteskab med Czerlaski, der havde ført hende til Paris og Tyskland og der indført hende hos en mængde af sine gamle venner med høje titler og små formuer. Den smukke Caroline havde derved vundet betydelig livserfaring og tilegnet sig ganske vist ingen moden og omfattende klogskab, men en mængde ydre politur og visse meget bestemte praktiske slutninger. En af disse var den, at der er det, der er solidere end smukt kindskæg og titler, i verden, og at hun i valget af sin anden mand ville betragte disse poster som langt mindre væsentlige end en vogn og en livrente. Nu var

hun ved at prøve sig frem på flere steder nået til den overbevisning, at den fangst, hun fiskede efter, var vanskelig at træffe ved badesteder, der allerede var forud optaget af en overflødighed af fiskende skønheder og hovedsageligt forsynede med mandfolk, hvis kindskæg måske var farvet, og hvis indtægter var endnu mere tvivlsomme; hun havde derfor besluttet sig til at forsøge i et nabolag, hvor folk kendte hinandens forhold ud og ind, og hvor damerne for det meste var grimme og slet klædte. Mr. Bridmains langsomme hjerne var gået ind på søsterens planer, – og det forekom ham, at en så køn og distingveret dame som grevinden uden tvivl måtte gøre et parti, hvorved han kunne blive ophøjet i fornemme provinskredse, og i det mindste komme i fætterskab til de kvartårlige rets-sessioner.

Alt dette, som var den simple sandhed, ville have forekommet sladderhankene i Milby såre lige ud ad landevejen, og de havde jo vedtaget noget langt mere pikant. Der var intet videre afskyeligt heri. Ganske vist var grevinden lidt forfængelig, en smule stolt, lidt egenkærlig, lidt pjattet og letsindig og lidt usandfærdig. Men hvem anser sådanne småpletter, sådanne små åndelige fregner, for hindringer for optagelse i det pæne selskab! Ja, de allerstrengeste damer i Milby ville let indse, at disse egenskaber ikke kunne skabe noget svælgende dyb mellem dem og grevinde Czerlaski; men da det jo var klart, at der *var* et svælgende dyb, – nå, så *måtte* hun have nogle fejl, som de var absolut fri for.

Heraf var følgen, at det pæne selskab i Milby vægrede sig ved at lyse grevinde Czerlaski i kuld og køn til trods for hendes stadige kirkebesøg og den skarpe fordømmelse, man vidste, at

hun havde udtalt over menighedens fåtallighed ved fasteprædikenerne. Hun begyndte derfor at fornemme, at hendes beregning af fordelene ved et nabolag, hvor folk kender hinandens privatforhold ud og ind, var forkert. Under disse omstændigheder kan man forstå, hvor kærkommen den tillid og beundring, hun mødte hos mr. og mrs. Barton, var. Især havde hun følt sig irriteret over mr. Elys opførsel mod hende; hun var på det rene med, at hendes skønhed ikke havde gjort mindste indtryk på ham, at han gjorde nar ad hendes konversation og var satirisk, når han talte om hende. En kvinde ved altid, hvor hendes magt hører op, og frygter et koldt, satirisk blik, ligesom hun ville frygte en Medusa. Og hun satte just megen pris på at være i kridthuset hos præsterne, ikke alene fordi det er langt den pæneste protektion, man kan opnå i det offentlige liv, men også fordi hun virkelig bekymrede sig for religiøse sager og havde en generende følelse af, at hun ikke var ganske sikker i det kapitel. Det var hendes alvorlige hensigt at blive *helt* from, uden forbehold, når hun først havde fået sin vogn og livrente. Lad os blot gøre dette ene skælmsstykke, siger Odysseus til Neoptolemos, så vil vi altid sidenefter være aldeles skikkelige –

> ἀλλ' ἡδὺ γάρ τοι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν
> τόλμα· δίκαιοι δ' αὖθις ἐκφανούμεθα. Note 12)

Grevinden citerede ikke Sofokles, men sagde til sig selv: Kun denne lille smule verdslighed og forfængelighed, så skal jeg blive et *helt* godt menneske og gøre mig ganske sikker på den evige salighed.

Og da hun ingenlunde havde så fin en smag for og indsigt i teologisk lærdom som klædedragt, fandt hun i pastor Amos

Barton en mand, der ikke blot kunne belære, – *det* underforstås altid, når talen er om en præst –, men også havde megen evne til at være åndelig vejleder. Hvad Milly angik, holdt grevinden virkelig så meget af hende, som hendes forud optagne hjerte ville tillade. For man har jo nok allerede set, at der var ét væsen, som grevinden var inderligt hengiven, og hvis ønsker hun i alt øvrigt føjede sig efter – og det var Caroline Czerlaski, født Bridmain.

Altså var der i virkeligheden ikke meget påtaget i hendes indsmigrende ord og opmærksomheder mod mr. og mrs. Barton. Og alligevel udfyldte deres venskab jo ingenlunde tilnærmelsesvis det mål, hun havde haft for øje, da hun kom til Milby, og det havde i nogen tid stået hende klart, at hun måtte henvende broderens tanker på en ny forandring af opholdssted.

Hvad vi længes efter, indtræffer ofte, men aldrig nøjagtigt på den måde, vi havde forestillet os. Grevinden forlod virkelig Camp Villa, før der var hengået mange måneder, men under omstændigheder, som hun slet ikke havde taget med i beregningen.

5

Pastor Amos Barton, hvis beklagelige skæbne jeg har sat mig til opgave at berette, var, som man har set, i ingen henseende nogen ideal eller ualmindelig karakter, og det er måske dristigt af mig at gøre krav på sympati for en mand, der var så langt fra at være mærkelig, – en mand uden heroiske dyder og uden nogen hemmelig synd i hjertet; en mand, ved hvem der ikke hang spor af hemmelighedsfuldt, men som var et håndgribeligt og uomtvisteligt hverdagsmenneske; som ikke engang var forelsket, men havde overstået den sygdom for så rart mange år siden. "En yderst uinteressant karakter!" synes jeg at høre en kvindelig læser udbryde – f.eks. mrs. Krinoline, der foretrækker det ideelle i digtekunsten, og for hvem tragedie vil sige hermelinskraver, ægteskabsbrud og mord, og komedie en ret "karakters" hændelser.

Men, kære frue, den overvejende største del af Deres landsmænd har et lige så ubetydeligt præg. Mindst 80 procent af Deres ved sidste folketælling optalte voksne mandlige stammefrænder er hverken dumme eller slette eller kloge i nogen fremtrædende grad; hverken er deres øjne dybe og følelsesvåde eller funkler af tilbageholdt vid; de har rimeligvis aldrig været i overhængende fare eller udstået gyselige eventyr; deres hjerner er ganske sikkert ikke svangre med geni, og deres lidenskaber har slet ikke ytret sig på vulkanagtig vis. De er simpelthen mennesker af et mere eller mindre sammensat temperament, og deres tale er mere eller mindre dagligdags og springsk. Og dog ejer disse hverdagsmennesker, – eller mange

af dem – samvittighed og kender en ædel tilskyndelse til at gøre deres møjsommelige pligt, de har deres uudtalte sorger og deres hellige glæder; deres hjerte har måske hengivet sig for deres førstefødte, og de har sørget over den ubønhørlige død. Ja, er der ikke en vis patos i selve deres ubetydelighed, når vi sammenligner deres triste og snævre tilværelse med de herlige muligheder, som den menneskenatur, de er delagtige i, rummer?

Det ville absolut være en stor vinding for den, der kunne lære med mig at se noget af poesien og det patetiske, af tragedien og komedien, ved at udforske en menneskesjæl, som kigger ud gennem kedelige grå øjne og taler med en ganske almindelig stemme. I så tilfælde ville jeg ikke nære frygt for, at man ikke skulle bryde sig om at vide, hvad der videre hændte pastor Amos Barton, eller at man skulle finde de hverdagsagtige småting, jeg har at fortælle om, uværdige til enhver opmærksomhed. Under alle omstændigheder kan man jo lade være at forfølge min fortælling videre; man vil så let finde læsning, der stemmer bedre med ens smag, da jeg af bladene ser, at der alene i sidste sæson er udkommet mange mærkelige noveller med fuldt op af gribende situationer, spændende begivenheder og soigneret stil.

Imidlertid vil det glæde de læsere, der har begyndt at føle interesse for pastor Amos Barton og hans hustru, at mr. Oldinport lånte ham de 20 pund. Men tyve pund kan snart gå, når man skylder slagteren tolv, og det at have otte ekstra dukater mellem hænderne i februar-vejr er en uimodståelig fristelse til at bestille sig en ny overfrakke. Og skønt mr. Bridmain afveg så vidt fra den sparsommelighed, som ellers

grevindens elegante toilette og dyre kammerpige gjorde til en nødvendighed, at han udsøgte en pæn sort silkekjole, der, som hans kyndige øje kunne afgøre, var stiv som følge af sin egen vævning og ikke som følge af kunstig gummiering, og forærede mrs. Barton den til erstatning for det uheld, der var indtruffet ved hans bord, – hvad er så vel –, det kan enhver ægtemand tale med om, en foræring af en kjole, når man kun er mangelfuldt forsynet med, hvad der ellers hører til påklædning, og når der endvidere er seks børn, hvis slid af klæder er noget for ikke-moderlige begreber ufatteligt?

I virkeligheden hobede spørgsmålet om ligevægt mellem indtægt og udgift stadig ny vanskeligheder op om mr. og mrs. Barton, for kort efter lille Walters fødsel, trak Millys tante, som havde boet hos hende lige siden hendes bryllup, sig, sit møblement og sin årlige indtægt bort fra hende og til en anden søsterdatters hus, rimeligvis tilskyndet til dette skridt ved et lille sammenstød med pastoren, som indtraf, mens Milly lå ovenpå, og var for meget for den aldrende dames tålmodighed og ædelmodighed. Mr. Barton var lidt hidsig, men på den anden side er aldrende damer bekendt for at være pirrelige, så vi vil ikke antage, at al skylden var hans – så meget mindre, fordi han havde al grund til at føje sig efter en husbeboer, hvis tilstedeværelse holdt ulven fra døren. Nu var det næsten et år, siden miss Jackson var rejst, og et fint øre ville tydeligt kunne høre ulvens hyl komme nærmere.

Det var også tungt, at da den sidste sne var smeltet, da de røde og gule krokuser var i færd med at komme frem i haven, og da den gamle kirke allerede var halvvejs nedrevet, fik Milly et anfald af en sygdom, som gjorde hendes læber blege og gjorde

hende det til en bydende nødvendighed i nogen tid at undgå al anstrengelse. Den mr. Pilgrim så forhadte Shepperton læge, mr. Brand, ordinerede, at hun skulle drikke portvin, og det blev aldeles nødvendigt temmelig hyppigt at leje en kone til hjælp for Nanny med alt det ekstraarbejde, hun fik.

Mrs. Hackit, der så godt som aldrig besøgte andre end sin ældste og nærmeste naboerske, mrs. Patten, gjorde nu det uvante skridt en skønne formiddag at besøge præsteboligen, og der kom tårer i hendes lidet sentimentale øjne, da hun så Milly sidde bleg og afkræftet i dagligstuen, ude af stand til at fortsætte syningen af et barneforklæde, der lå halvfærdigt på bordet ved siden af hende. Lille Richard, en urolig fem års dreng med tykke røde kinder og kraftige ben, havde sin tur med at sidde hos mor, og han sad så stille som en mus på hug hos hende med hendes fine hvide hånd mellem sine små røde, sortkantede næver. Han var en dreng, som mrs. Hackit engang i ondt lune havde kaldt "fed"; men da hun så ham så overvundet af godhed, sendte hun ham et venligt smil og bøjede sig ned for at kysse ham, – en nådesbevisning, som Richard dog bestemt vægrede sig for at modtage.

"*Får* De nu værkelig nærendes ting nok?" var et af mrs. Hackits første spørgsmål, og Milly bestræbte sig for at give det udseende at, at ingen kvinde i verden var så udsat for at blive overfedet og komme i magelige vaner som hun. Mrs. Hackit udledte dog af hendes svar én kendsgerning, nemlig at mr. Brand havde foreskrevet portvin.

Mens denne samtale foregik, havde Richard i al hemmelighed siddet og klappet og kysset den fine hvide hånd;

og da der indtrådte en pause, sagde moderen derfor også smilende til ham: "Hvorfor kysser du min hånd, Richard?"

"Den er hå hød," svarede Richard, der, som man ser, var langt tilbage med sin udtale.

Mrs. Hackit glemte ikke senere hen dette optrin, men tænkte med særlig ømhed og medynk på den lille tyksak.

Næste dag kom der en kurv med hilsen fra mrs. Hackit; ved åbningen befandtes den at indeholde seks flasker portvin og fire stykker fjerkræ. Mrs. Farquhar var også meget venlig; hun ville have, at mrs. Barton skulle sige nej til al slags salep undtagen hendes, som var ægte indisk, og hun tog Sofie og Frederik med hjem hos sig på et par uger. Disse og lignende venskabelige tjenester gjorde Millys sygdom mindre tung at bære, men kunne ikke forebygge glubende udgifter, så mr. Barton begyndte for alvor at tænke på at forelægge situationen for en vis stiftelse til trængende kapellaners understøttelse.

Som sagerne nu stod i Shepperton, havde sognefolkene rimeligvis en stærkere følelse af, at præsten trængte til deres materielle hjælp, end at de trængte til hans åndelige omsorg, – ikke just det bedste forhold på denne tid og i dette land, hvor menneskenes tro alene på grundlag af deres åndsevner er betydeligt svundet ind, og i særdeleshed uheldigt for pastor Amos' indflydelse, da hans begavelse ikke ville have øvet nogen mægtig virkning selv i en troens tidsalder.

Men, spørger man, viste da ikke grevinde Czerlaski sine venner nogen opmærksomhed under alt dette? Jo, vist gjorde hun. Hun var utrættelig i at besøge sin "søde Milly" og sidde hos hende i timevis; det synes måske mærkeligt, at hun hverken tænkte på at tage noget af børnene til sig eller sørge for nogen

af Millys rimelige fornødenheder, men som bekendt kan man ikke vente, at fornemme damer med overdådige vaner skal kunne sætte sig ind i fattigdommens detaljer. Hun hældte en masse eau de Cologne på mrs. Bartons lommetørklæde, satte hendes pude og skammel tilrette, kyssede hende på kinden, tog et varmt tørklæde fra sine egne skuldre og svøbte det om hende og underholdt hende med fortællinger fra det liv, hun havde set i udlandet. Når mr. Barton kom ind, snakkede hun om traktarianismen, om sin beslutning om ikke mere at lade sig drage ind i det fornemme livs hvirvel og om sin bekymring for at se ham på et for hans talenter tilfredsstillende område. Milly fandt hendes livlighed og varme hengivenhed ganske indtagende og holdt meget af hende, mens pastor Amos havde en ubestemt fornemmelse af, at han var steget op i det aristokratiske liv, og kun omgikkes sine sognebørn af middelklassen på en hyrdemæssig og løselig måde.

Da dagene imidlertid blev mere forårsagtige, blev Millys kinder og læber det ligeledes, og i løbet af få uger var hun næsten lige så virksom som nogensinde for, skønt skarpe øjne kunne have set, at det ikke var let for hende at være virksom. Og skarpe var just mrs. Hackits øjne; da mr. og mrs. Barton en dag spiste til middag hos hende for første gang siden Millys sygdom, bemærkede mrs. Hackit til sin mand: "Den sølle stakkel er forfærdelig syg og skrøbelig; hun kan ikke tåle at få mange fler' børn."

Mr. Barton havde i mellemtiden været utrættelig i sit kald. Han havde holdt to prædikener uden forberedelse hver søndag i fattighuset, hvor en stue var blevet gjort i stand til gudstjeneste under kirkens ombygning, og var så samme dags aften gået til

forsamling i sognets anden udkant for at aflevere endnu en endnu mere uforberedt prædiken i en af blomster- og sveddufte gennemtrukken luft. Efter alle disse anstrengelser begriber man let, at han var højlig udaset klokken halv ti om aftenen, og at et aftensmåltid hos en sogneven og et glas eller to glas toddy bagefter var en kærkommen forfriskning. Mr. Barton forsagede aldeles ikke denne verden: han mente, at fastepligten var ganske indskrænket til den gamle pagt, han holdt af at vederkvæge sig ved en lille passiar; ja mrs. Bond og andre sværmerisk anlagte damer beklagede imellemstunder, at mr. Barton ikke lagde en sikrere overlegenhed overfor de kødelige ting for dagen. Tynde damer, der bevæger sig lidt, og hvis lever ikke er stærk nok til at tåle spirituøse drikke, er så overdrevent kritiske overfor ens personlige vaner! Og når alt kom til alt, kom pastor Amos dog aldrig lastens afgrund for nær. Selve hans fejl var af mellemslagsen – han var ikke meget ugrammatikalsk. Det lå ikke til ham at gå til den højeste grad af noget, undtagen for så vidt han ganske vist var i højeste grad en mellemstørrelse, en art kvintessens af middelmådighed. Viste han i noget punkt tilbøjelighed til at gå til grænsen, skulle det da være i hans tillid til sin egen fiffighed og praktiske dygtighed, så at han var propfuld af planer, der lignede noget hans skaktræk –, udmærket velberegnede under forudsætning af en anden stilling end netop den virkelige. Den anselige plan, han havde haft med at indlemme antidissentiske bøger i sit lånebibliotek, syntes f.eks. ikke i mindste måde at have knust vranglærens hoved, hvorimod den ganske sikkert havde gjort vranglæren stærkt tilbøjelig til at bide pastor Amos i hælen. I øvrigt plagede han sine kirkeværgers og indflydelsesrige sognefolks sjæle med

sin frugtbare opfindsomhed med hensyn til, hvad de passende kunne gøre i kirkereparations-sagen og andre kirkelige verdsligheder.

"Jeg har aldrig kendt mage til de præster," sagde mr. Hackit en dag i en samtale med sin kollega, kirkevægen mr. Bond, "de ska' altid gå og mænge sig i forretningssager, og så har de ikke mere forstand på'et end min sorte hoppe."

"Næ," sagde mr. Bond, "de er alt for højlærde til og ha' meget forstand på almindelige ting."

"Ja," bemærkede mr. Hackit beskedent og tvivlende, som om han udslyngede en hypotese, der kunne kaldes dristig, "man ku' si'e, at det er dårlig lærdom, der gør folk tåvlige."

Således stod altså mr. Bartons popularitet på det farlige punkt, i den hældende og lunefulde stilling, hvor det mindste skub fra en ubarmhjertig skæbne kan vælte den helt omkuld. Dette skub lod ikke vente længe på sig, som nu skal fortælles.

En smuk morgen i maj, mens Amos var på besøg ude i sognet, og sollyset strømmede ind gennem buevinduet i dagligstuen, hvor Milly sad med sit sytøj og nu og da så op for at holde øje med børnenes leg i haven, lød der en stærk banken på døren; Milly kendte straks, at det var grevindens banken, og denne velklædte dame trådte i samme øjeblik ind i dagligstuen med slør for ansigtet. Milly blev slet ikke forbavset eller bedrøvet ved at se hende, men da grevinden løftede sit slør og viste sine røde og ophovnede øjne, blev hun både overrasket og bedrøvet.

"Hvad er der dog på færde, kære Caroline?"

Caroline kastede Jet fra sig, så den gav et lille bjæf; så kastede hun sig om halsen på Milly og stak i at hulke, så kastede hun sig

på sofaen og bad om et glas vand; så kastede hun sin hat og sit sjal fra sig, og ved det tidspunkt, da Millys fantasi ikke formåede at fremmane flere ulykker, sagde hun:

"Kære, hvordan skal jeg fortælle Dem det? Jeg er den ulyksaligste af alle kvinder. At blive bedraget af en broder, som jeg har været så hengiven – at se ham nedværdige sig selv – ikke bedre end de umælende dyr!"

"Men hvad er der?" sagde Milly, der begyndte at forestille sig den sobre mr. Bridmain som spiller og drukkenbolt.

"Han skal giftes – han vil gifte sig med min egen tjenestepige, den troløse Alice, som jeg har været så overbærende imod. Har De nogensinde hørt noget så afskyeligt, så krænkende, så upassende?"

"Og han har bare lige meddelt Dem det?" sagde Milly, der undgik et ligefremt svar, fordi hun virkelig, selv i sit uskyldige liv, havde hørt om værre ting.

"Meddelt mig det! Han var ikke engang så venlig at gøre dét. Jeg kom pludselig ind i spisestuen og traf ham i færd med at kysse hende – må han ikke evig skamme sig? – og da jeg bebrejdede hende, at hun tog sig sådanne friheder, vendte hun sig frækt om og sagde, at min broder havde friet til hende, og at hun ikke så nogen skam i, at hun lod ham kysse hende. Edmund er en elendig kryster, ved De, og så forskrækket ud; men da hun opfordrede ham til at sige, om det ikke var rigtigt, stræbte han at samle sit mod og sige ja. Jeg forlod værelset i væmmelse, og i denne morgenstund har jeg udspurgt Edmund, og jeg kan begribe, at det er hans hensigt at ægte denne kvinde, og at han har opsat at sige det til mig, formodentlig fordi han skammede sig over sig selv. Jeg kunne jo på ingen måde blive i

huset efter dette, når min egen pige var blevet frue. Og nu, Milly, er jeg kommet for at bede Dem om gæstfrihed en uges tid eller to. Vil De huse mig?"

"Ja, det vil vi gerne," sagde Milly, "når De blot vil tage til takke med vore fattige værelser og tarvelige levevis. Det skal blive morsomt at huse Dem!"

"Det vil berolige mig at være en lille tid sammen med Dem og mr. Barton. Jeg føler mig ganske ude af stand til lige i øjeblikket at gå ud blandt mine andre venner. Hvad de to elendige mennesker vil gøre, ved jeg ikke – forlade nabolaget straks forhåbentlig. Jeg bønfaldt min broder om at gøre det, før han beskæmmede sig selv."

Da Amos kom hjem, føjede han sin hjertelige velkomst og sympati til Millys. Efterhånden indtraf til præsteboligen grevindens vældige kufferter, som hun omhyggeligt havde pakket, før hendes indignation nødte hende til at forlade Camp Villa, og de fik plads i det ledige sovekammer og to smårum, som ikke var ledige, men som Milly nu rømmede. En uges tid efter stod de udmærkede værelser i Camp Villa, indbefattende spise- og dagligværelser, tre soveværelser og et påklædningsværelse, på ny til leje, og mr. Bridmains pludselige afrejse i forening med grevinde Czerlaskis indflytning som gæst i Shepperton præstebolig blev det stående samtaleemne i nabolaget. Den skarptsynede dydighed i Milby og Shepperton så i alt dette en bekræftelse på sine værste anelser og beklagede pastor Amos Bartons lettroenhed.

Men da den ene uge gik efter den anden, og den ene måned efter den anden, uden at medføre grevindens afrejse, – da sommeren og efteråret var forbi, og hun endnu blev tilbage og

lagde beslag på det ledige soveværelse og de to smårum samt en stor part af mrs. Bartons tid og ulejlighed, føjedes til de gamle rygter ny tillæg af en meget slem art, og de begyndte at antage skikkelse af urokkelige overbevisninger selv hos de sognefolk, der var mr. Barton mest venligsindede.

Her er nu lejlighed for en dygtig forfatter til at vende sig mod bagvaskelsen, citere Virgil og vise, at forfatteren selv er bekendt med det åndrigste, der om dette emne er blevet sagt i den ganske skønlitteratur.

Men hvad kan lejligheden nytte den mand, der ikke kan bruge den? Et ubefrugtet æg, som tidens bølger skyller bort i intetheden. Jeg er derfor, da min hukommelse er slet forsynet og min notesbog endnu ringere, ude af stand til at vise mig lærd eller veltalende i anledning af den bagvaskelse, som Amos Barton var offer for. Jeg kan kun spørge min læser: Har De nogensinde væltet Deres blækhus og så i hjælpeløs fortvivlelse set de stygiske vande i rivende fart oversvømme Deres smukke manuskript eller endnu smukkere bordtæppe? Med en lignende blækagtig hurtighed begyndte sladderen nu at sværte pastor Amos Bartons rygte, idet den fik uvennerne til at håne ham og selv vennerne til at tage afstand på en tid, da vanskeligheder af en anden art trak op omkring ham.

6

En morgen i november, mindst seks måneder efter, at grevinde Czerlaski havde opslået sin residens i præsteboligen, blev det meddelt mrs. Hackit, at hendes naboerske mrs. Patten havde et anfald af sin gamle sygdom, der i al almindelighed kaldtes "krampe." Hun tog altså omtrent kl. 11 sin fløjlshue og klædeskåbe på, tillige med en lang pelskrave og en muffe så stor, at man kunne gemme et præmiebarn i den; mrs. Hackit rettede nemlig sin dragt efter almanakken og tog sit pelstøj frem den første november uden hensyn til temperaturen. Hun var ikke den kone, der betænkte sig på, om hun skulle gøre dit eller dat. Gjorde årstiden ikke sin skyldighed, så gjorde mrs. Hackit sin. I hendes bedste dage var det altid skarpt vejr Allehelgensdag, og hun var ikke for ny moder.

Og denne formiddag var vejret i såre fornuftig overensstemmelse med hendes kostume, for da hun skød genvej over markerne til Korsgården, strøede den koldeste novembervind de gule blade fra vejens elmetræer, der skinnede lyse og gyldne mod de lavt hængende purpurskyer, hen over den græsbevoksede sti. "Ah," tænkte mrs. Hackit ved sig selv, "jeg tror nok, vi får en barsk vinter i år, og så skulle det ikke undre mig, om den gamle vandrer heden. Man siger, at en grøn jul giver en fed kirkegård; men det gør en hvid jul for den sags skyld også. Når stolen er tilstrækkelig rådden, er det lige meget, hvem der sidder på 'en."

Da hun imidlertid indtraf til Korsgården, var billedet af mrs. Pattens hedenfart atter skudt tilbage i tåget fjernhed i hendes

fantasi, for miss Janet Gibbs kom hende i møde med den efterretning, at mrs. Patten havde det meget bedre, og førte hende uden forudgående melding ind i dennes sovekammer. Janet var næppe blevet færdig med sin omstændelige beretning af, hvordan anfaldet kom, og hvilke fornemmelser hendes tante havde, – en beretning, som mrs. Patten i sin sirligt pibede natkappe syntes at påhøre med en overlegen ligegyldighed for søsterdatterens historiske unøjagtighed, idet hun nøjedes med af og til at forvirre Janet ved at ryste på hovedet, – før hestetrampen på gårdens stenbro forkyndte mr. Pilgrims ankomst, og dennes brede, kravestøvlede skikkelse viste sig straks ovenpå. Han fandt mrs. Patten i så god bedring, at der ikke var nogen grund til at se højtidelig ud. Han kunne uden anstød glide fra trøsteord over i passiar, og mrs. Hackits nærværelse som tilhører var ikke til at stå for.

"Sikken væmmelig historie med Deres præst" var den bemærkning, hvormed han udførte denne heldige overgang, idet han kastede sig tilbage i stolen, hvorfra han havde bøjet sig frem mod den syge.

"Ja, ved Gud!" sagde mrs. Hackit, "det er 'et. Jeg holdt ud med mr. Barton så længe, som jeg kunne, for hans kones skyld; men jeg ku' da ikke finde mig i det mer. Det er harmeligt at se det fruentimmer følge med dem i kirke om søndagen, og hvis Hackit ikke var kirkeværge, og jeg ikke fandt det forkert at svigte sit eget sogn, så gik jeg i Knebley kirke. Der er mange sognefolk, som der gør'et."

"Jeg troede stadig forhen, at Barton blot var et fæ," bemærkede Pilgrim i en tone, der antydede, at han følte, hvor øllebrødsbarmhjertig han havde været. "Jeg troede, at han blev

bedraget og taget ved næsen af disse folk, først da de kom. Men det er ganske umuligt nu."

"Det er så ligefremt som næsen i Deres ansigt," sagde mrs. Hackit uden at tænke over det og uden at indse det tvetydige i sin sammenligning, – "hun kommer til Milby li'esom en spurv på en gren, kan jeg sige, med sin broder, som hun kaldte ham; og så lige med et stikker broderen af alene, og hun kaster sig over Bartons. Men li'egodt, hvad der kunne bevæge hende til at tage til takke med et sølle kadaver af en præst, som der ikke engang har nok til at nære kone og horn, det må Gud vide – *jeg* ved 'et ikke."

"Mr. Barton har måske tiltrækkende egenskaber, som vi ikke kender," sagde mr. Pilgrim, der blærede sig af sit sarkastiske talent. "Grevinden har ingen pige nu, og mr. Barton skal være flink til at hjælpe hende med toilettet – at binde hendes støvler etcetera."

"Ja, hun skulle ha tøjlette!" sagde mrs. Hackit harmfuldt; "og der sidder den sølle stakkel og syer kødet af fingrene for fem børn – og ét i vente. Hvad hun må gå igennem! Det skærer mig i hjertet, at jeg må vende hende ryggen. Men det er forkert af hende, at hun lader sig bedrage på den måde."

"Se, jeg snakkede forleden dag med mrs. Farquhar om det. Hun sagde: 'Jeg finder, at mrs. Barton er *en meget svag kvinde*'." (Pilgrim fremførte dette citat med langsomt eftertryk, som om han fandt, at mrs. Farquhar havde udtalt en fyndig tanke.) "De finder det umuligt at invitere hende hjem til sig, så længe hun har denne tvetydige person i sit hus."

"Ja, hvis jeg var gift," bemærkede miss Gibbs, "skulle intet i verden få *mig* til at tåle, hvad mrs. Barton tåler."

"Hør hende blot," sagde mrs. Patten henne fra sin pude; "gamle pigers mænd er altid skikkelige. Hvis du var gift, ville du være lige så tosset som alle andre, tænker jeg."

"Hvad jeg mest undres over," bemærkede mrs. Hackit, "er, hvordan Bartons får 'et til at slå til. De kan stole på, at *hun* ikke har noget at give dem; for jeg har ladet mig sige, at han bliver støttet af en eller anden understøttelsesforening. Man siger, at hun først proppede Barton med røverhistorier om at skrive til kansleren og hendes fine venner og skaffe ham et kald. Men jeg ved jo rigt'nok ikke, hvad der er sandt og løgn. Mr. Barton holder sig nu borte fra vores hus, for jeg sa'e ham min mening en dag. Måske skammer han sig. Jeg synes, han ser frygterlig tynd og medtaget ud om søndagen."

"Å, han mærker naturligvis, at han kommer i unåde alle steder. Præsterne er højst fortørnede over hans tåbelighed. Man siger, at Carpe gerne ville have Barton ud af bestillingen, om han kunne; men så skal han selv til Shepperton, fordi Barton er autoriseret af biskoppen, og det vil han vist ikke holde af."

I dette øjeblik viste mrs. Patten tegn til ildebefindende, hvad der kaldte mr. Pilgrim tilbage til hans pligter, og mrs. Hackit sagde farvel, idet hun bemærkede, at det var torsdag, og at hun skulle se efter smørret, samt lovede at komme snart igen og tage sit strikketøj med.

Det er i parentes bemærket den første torsdag i måneden – den dag, da præstemødet holdes i Milby præstegård; og da pastor Amos Barton har grund til at udeblive, vil han rimeligvis være genstand for sine gejstlige kollegers samtale. Lad os gå derhen og høre, om mr. Pilgrim har gengivet deres mening korrekt.

Der er ikke noget talrigt selskab i dag, for det er årstiden for de dårlige halse og for forkølelser; derfor har de eksegetiske og teologiske drøftelser, der går forud for middagen, ikke været så åndfulde som ellers; og skønt et spørgsmål om Judas' brev ikke er blevet ganske opklaret, er dog kirkeklokkens seks slag og den samtidige kalden til bords toner, som ingen finder ubelejlige.

Hvor herligt (for den, der ikke har leverlidelser, at sige) at træde ind i en hyggelig spisestue, hvor de tæt tiltrukne røde gardiner gløder i det dobbelte lys fra ilden og lamperne, hvor glas og sølvtøj glimrer på den rene damaskdug, og en suppeterrin giver et vink om den vellugt, der ret straks vil strømme ud og lægge sig over ens hungrige sanser og ved atomernes løselige hjemsøgelse forberede dem til en fyldigere berørings stærke smag! Navnlig hvis man har tillid til sin værts trakterende evne, hvis man ved, at han ikke er den mand, der nærer den flade forestilling, at spise og drikke udelukkende er sultens og tørstens tilfredsstillelse, og ufølsom for enhver finere ganelyst forudsætter, at hans gæster vil befinde sig glimrende ved slet tilberedte saucer og den billigste marsala. Mr. Ely fortjente i særlig grad en slig tillid, og hans egenskaber som Amfitryon havde rimeligvis bidraget lige så meget som Milbys centrale beliggenhed til, at man havde valgt hans hus til præsteligt mødested. Han tager sig særlig godt ud på hæderspladsen ved sit eget bord og ved alle lejligheder, hvor han optræder som præsident eller ordstyrer, – som en mand, der gør indtrykket af at høre godt efter og er et udmærket bindeled mellem uensartede bestanddele.

Ved den modsatte bordende sidder som vicevært hr. sognepræsten og fredsdommeren, Fellowes, en mand med et

imponerende ydre, en honningsød stemme og en rap tunge. Mr. Fellowes erhvervede sig i sin tid et kald ved sin tales overtalende trylleri og den dygtighed, hvormed han udlagde en korpulent og stammende barons meninger, så at han bibragte denne aldrende herre en såre behagelig indsigt i sin egen klogskab. Mr. Fellowes er en meget heldig mand og får det bedste skudsmål over alt undtagen i sit eget sogn, hvor han, uden tvivl fordi hans sognefolk tilfældigvis er trættekære mennesker, altid ligger i bitter fejde med en eller to forpagtere, en kulmineejer, en urtekræmmer, som tidligere har været kirkeværge, og en skrædder, der fordum gjorde tjeneste som kirkebetjent.

Ved mr. Elys højre side ses en meget lille mand med et gustent og noget oppustet ansigt og med håret børstet lige op, åbenbart i den hensigt, at det skal give ham en højde, som står i et lidt mindre misforhold til hans følelse af egen betydning end de 5 fod og tre tommers højde, som naturen ved en fejltagelse har tilstået ham. Det er pastor Archibald Duke, en meget dyspeptisk og evangelisk mand, der ser så kulsort som muligt på menneskeheden og dens fremtid og i den umådelige efterspørgsel efter de nylig komplet udkomne "*Pickwick-Klubbens efterladte Papirer*" ser et af de mest slående beviser på arvesyndens eksistens. Skønt mr. Duke ikke bar nogen families byrde, var dog hans årlige udgifter i høj grad tilbøjelige til at overstige hans indtægt; og de deraf følgende ubehageligheder i forbindelse med mangen en tung frokost var muligvis det, der mest bidrog til hans fortvivlede verdensanskuelse.

Nærmest ham sidder mr. Furness, en høj ung mand med blondt hår og kindskæg, som dumpede i Cambridge ene og

alene som følge af sin genialitet; i det mindste er det mig bekendt, at han ikke længe efter udgav et bind digte, som mange unge damer blandt hans bekendtskab fandt bemærkelsesværdigt skønne. Mr. Furness' prædikener var hans egne, hvad enhver nogenlunde skarp kritiker kunne have bekræftet ved at sammenligne dem med hans digte; i begge var der en fylde af omskrivninger og billeder, som var aldeles originale og i det mindste ikke hentet fra nogen lighed mellem de sammenlignede genstande.

Til venstre for mr. Furness ses mr. Pugh, også en ung kapellan, men med mindre udprægede egenskaber. Han havde ingen digte udgivet; han var ikke engang dumpet ved eksamen; han havde net sort kindskæg og en bleg teint, oplæste bønnerne og en prædiken to gange pr. søndag og kunne til en hvilken som helst tid, han begav sig ud i embedsanliggender, træffes med hvidt slips, velbørstet hat, fuldstændig sort dragt og blanke støvler, – en påklædning, som han rimeligvis mistænkte for overfor beboerne i Whittlecombe sogn at kunne sindbilledligt forestille kristendommens væsen.

Mr. Pughs genbo er pastor Martin Cleves, en mand på ca. fyrre, – middelhøj og bredskuldret, med et skødesløst bundet halsbind, store uregelmæssige ansigtstræk og et stort hoved med et tæt dække af bløde, brune hår. For et overfladisk blik er mr. Cleves den mest ordinære i selskabet og den, der har mindst af det præstelige udseende; men underligt nok har vi netop i *ham* den sande sognepræst, den afholdte sjælesørger, som flokken spørger til råds og lider på; en præst, som ikke er i kompagni med bedemanden, men som anses for at være den sikreste hjælper i en snæver vending og snarere opmuntrende

end streng i sine formaninger. Mr. Cleves har et forunderligt greb på at prædike således, at hjulmanden og grovsmeden kan forstå det; ikke fordi han nedlader sig til at snakke en jævn sladder, men fordi han formår at nævne tingen ved sit rette navn og ved, hvorledes han skal udrede forestillingerne af deres vidtløftige ordskrammel. Se opmærksommere på ham, og det vil vise sig, at hans ansigt er meget interessant, at der er en mængde lune og spil af følelser i hans grå øjne og om hans groft skårne mundvige: – en mand altså, der rimeligvis er udgået fra den arbejdende middelklasse og derfra har arvet sympati for folkets brogede liv. Han samles hver mandag aften med arbejderne i sit sogn og giver dem i samtaleform et foredrag om praktisk nyttige ting, fortæller dem historier eller oplæser nogle udvalgte steder af en god bog og føjer forklarende bemærkninger dertil; og ville man spørge den første den bedste arbejder eller håndværker i Tripplegate, hvad præsten var for en mand, ville han svare, "en sjældent dygtig og fornuftig mand, meget venlig og godmodig". Ikke desto mindre var han måske den bedste græker i hele selskabet, når vi undtager mr. Baird, den unge mand ved hans venstre side.

Mr. Baird har siden vundet sig et navn som original forfatter og hovedstadspræst, men den gang prædikede han i en lille ladeagtig kirke for en menighed, der bestod af tre rige forpagtere med deres folk, omtrent femten husmænd og det passende tilbehør af kvinder og børn. De rige forpagtere opfattede ham som "højlærd", men hvis man havde anmodet dem om en nøjagtigere beskrivelse, ville de have betegnet ham som "en mand med et tyndladent ansigt og sådan en slags mine i øjet, sådan."

Syv i alt: et behageligt tal for et middagsselskab, forudsat enhederne er behagelige; men derpå beror det hele. Under middagen tog mr. Fellowes ledelsen af samtalen, der gik stærkt i retning af roer og vekseldrift; for d'hrr. Fellowes og Cleves dyrkede selv deres jorder. Mr. Ely havde også nogen forstand på landvæsenet, og selv pastor Archibald Duke fik som ejer af en kartoffelager nogen interesse for den art verdslige sager. De to unge kapellaner førte en lille afsides samtale under denne passiar, der ikke havde spor af interesse for deres uautoriserede begreber, og den transcendentale og nærsynede mr. Baird syntes at være en noget abstrakt tilhører, idet han ikke vidste mere om kartofler og roer, end at de var en enkelt form af det "betingede".

"Det kan nok være, at landbruget er lord Watlings kæphest!" sagde mr. Fellowes, mens der blev taget af bordet. "Jeg gik med ham over hans gård ved Tetterley i fjor sommer. Det er virkelig en mønsterbedrift; første klasses mejeri, græsning og hvedemark, og sikke dejlige avlsbygninger! Men det er ligegodt en kostbar kæphest. Jeg bilder mig ind, at han sætter en masse penge til der. Han har en vis svaghed for sort kvæg, og han skikker sin gamle fordrukne ladefoged til Skotland hvert år med flere hundrede i lommen for at købe de høveder."

"Mens jeg husker det," sagde mr. Ely, "ved De, hvem den mand er, som lord Watling har givet kaldet i Bramhill?"

"Manden hedder Sargent. Jeg kendte ham i Oxford. Hans broder er sagfører og hjalp lord Watling godt i denne stygge Brounsell-affære. Derfor har Sargent fået kaldet."

"Sargent," sagde mr. Ely. "Ham kender jeg. Er det ikke en vigtig og snakkesalig person, som har skrevet en

rejsebeskrivelse fra Mesopotamien eller noget i den retning?"

"Jo, det er ham."

"Han var engang i Witherington som kapellan for Bagshawe. Han fik der et slet rygte på sig for en intim historie, så vidt jeg husker."

"Siden vi taler om skandale," svarede mr. Bellowes, "har De så hørt den sidste historie med Barton? Nisbett fortalte mig forleden dag, at han spiser alene med grevinden ved sekstiden, mens mrs. Barton gør tjeneste i køkkenet som kokkepige."

"Nisbett er en temmelig apokryf hjemmelsmand," sagde mr. Ely.

"Å," sagde hr Cleves, hvis øjne plirrede af godmodigt lune, "De kan stole på, at det er en fordærvet gengivelse. Originalteksten er, at de alle spiser til middag sammen *med* seks, – nemlig seks børn –, og at mrs. Barton er en dygtig kokkepige."

"Jeg ønsker, at spise alene sammen vel er det værste i denne sørgelige menage," sagde pastor Archibald Duke i en tone, der antydede, at hans ønske nærmest var en talefigur.

"Ja," sagde mr. Fellowes, idet han fyldte sit glas og så humoristisk ud, "Barton er bestemt enten den største idiot på jorden, eller også har han en eller anden forborgen gave, – en elskovsdrik eller sligt, hvorved han gør sig indtagende i en smuk dames øjne. Det er ikke os alle sammen, der kan gøre erobringer, når vor grimhed har kulmineret."

"Det lod til, at vedkommende dame havde gjort en erobring i ham straks ved det første stormløb," sagde mr. Ely. "Jeg morede mig kosteligt en aften hos Granbys, da han fortalte os hendes historie om hendes mands hændelser. Han sagde: 'Da hun

fortalte mig eventyret, følte jeg det sådan, jeg ved ikke rigtig – sådan lige fra isse til fodsål.'"

Mr. Ely gengav disse ord dramatisk, idet han efterlignede pastor Amos' heftighed og sindbilledlige gestus, og alle lo undtagen mr. Duke, hvis verdensanskuelse efter bordet ikke var genegen til det gemytlige. Han sagde: "Jeg finder, at en af os burde gøre mr. Barton forestillinger om den skandale, han laver. Han udsætter jo ikke blot sin egen, men også sin menigheds sjæl for fare."

"De kan være rolig for," sagde mr. Cleves, "at hele sagen har sin ganske simple forklaring, når vi blot kendte den. Barton har altid på mig gjort indtryk af at være en rettænkende mand, som blot har en vis færdighed i at skade sig selv ved sin egen opførsel."

"Se, *jeg* har aldrig kunnet fordrage Barton," sagde mr. Fellowes. "Han er ingen dannet mand. Plejede han ikke der omgang med denne affekterede prior, som døde for kort siden; – en fyr, som svømmede i spiritus og snakkede om evangeliet gennem sin bulne næse."

"Grevinden har temmelig sikkert bibragt ham en finere smag," indskød mr. Ely.

"Å ja," bemærkede Cleves, "den stakkels fyr må vist stride hårdt for det med sin lille indtægt og store familie. Lad os håbe, at grevinden bidrager noget til at skaffe til veje."

"Det gør hun vist ikke," sagde mr. Duke; "der er større tegn på fattigdom hos dem nu end nogensinde før."

"Nå, måske," svarede Cleves, som ind imellem kunne være bidende og aldeles ikke syntes om sin velærværdige kollega, mr. Duke, "det er da i det mindste noget, der taler til Bartons gunst.

Han kunne jo for eksempel være fattig *uden* at vise tegn på fattigdom."

Duke blev ganske gul, hvad der var hans måde at rødme på, og Ely kom ham til undsætning ved at bemærke:

"Det er et godt stykke arbejde, de udfører ved Shepperton kirke. Arkitekt Dolby, der har med det at gøre, er en meget dygtig mand."

"Det er ham, der har udført arbejdet ved Coppleton kirke," sagde mr. Furness. "De har fået den bragt i udmærket orden til visitatsen."

Denne omtale af visitatsen ledte tanken hen på biskoppen og åbnede således et vidt afløb til at lede dadlesygens strøm bort fra den lille rende, – det fine hårrør, pastor Amos Barton.

Præstemændenes passiar om deres biskop hører under deres kalds hemmelige område. Vi vil derfor straks forlade spisesalen i Milby præstegård, for ikke at komme til at høre på bemærkninger, som ikke er indrettede efter lægmands forstand, og som måske kunne forstyrre vor sjælefred.

7

Jeg tør nok gå ud fra, at grevinde Czerlaskis lange ophold i Shepperton præstebolig volder min læser en del hovedbrud lige så vel som mr. Bartons gejstlige kolleger; så meget mere, fordi læseren forhåbentlig ikke føler sig i mindste måde tilbøjelig til at anvende den meget uvenlige fortolkning, som åbenbart var blevet godkendt af den gustne mr. Duke med den dårlige fordøjelse og af den blomstrende mr. Fellowes med den overvættes gode fordøjelse. Man har lært pastor Amos Barton godt nok at kende, er jeg vis på, til at være overbevist om, at han var mere tilbøjelig til at begå en bommert end en synd, mere tilbøjelig til at lade sig narre end til at udsætte sig for at måtte føre andre bag lyset; og den der har et skarpt blik for det fysiognomiske, vil have opdaget, at grevinde Czerlaski elskede sig selv alt for højt til, at hun skulle lade sig indvikle i en tvivlsom affære, som ikke bragte fordel.

Hvor kunne da, vil man sige, denne fine dame vælge at indkvartere sig i en stakkels kapellans hus, hvor gulvtæpperne rimeligvis var hullede, hvor betjeningen var begrænset til en enepige, og hvor der løb seks børn frit omkring fra klokken otte om morgenen til klokken otte om aftenen? Det må være en urigtig fremstilling af kendsgerningerne.

Nej, Himlen bevare mig! For da jeg, som man ser, ikke har nogen frugtbar fantasi og er ude af stand til at opfinde spændende og underholdende begivenheder, må min eneste fortjeneste ligge i den pålidelighed, hvormed jeg fremstiller min beskedne analyse af et almindeligt medmenneske. Jeg vil

gerne vække læserens medfølelse for dagligdags modgang, vinde hans tårer for den virkelige sorg, en sådan sorg, som måske bor dør om dør med ham, og som hverken går i pjalter eller fløjl, men i en meget almindelig pæn dragt.

For at man kan frigøre sig for mulig mistanke til min sandfærdighed, vil jeg derfor bede taget i betragtning, at den gang grevinde Czerlaski forlod Camp Villa i vrede, havde hun kun tyve pund i lommen, hvilket var omtrent en tredjedel af den indtægt, hun havde uafhængigt af broderen. Det er da klart, at hun var i den yderst ubehagelige situation at måtte savne, ganske vist ikke brød og ost, men med sikkerhed kyllingesteg og tærte – en situation, som var desto ubehageligere, fordi lediggængeriet havde sat hende helt ud afstand til at tjene til disse nødvendige luksusartikler, og fordi hun trods alle sine yndigheder ikke havde skaffet sig begejstrede venner, hvis hus stod hende åbent, og som længtes efter at se hende. Således havde hun sat sig selv afgjort skakmat, forudsat at hun ikke kunne beslutte sig til et eneste ubehageligt træk, nemlig at ydmyge sig for sin broder og anerkende hans hustru. Dette syntes hende ganske umuligt, så længe hun nærede håb om, at han ville gøre det første skridt; og i dette smigrende håb blev hun måned efter måned i Shepperton præstebolig, idet hun nådigt overså det mangelfulde i indretningen og følte, at hun opførte sig virkelig smukt. "Hvem kunne også," tænkte hun i sit stille sind, "gøre andet overfor et så elskværdigt og medgørligt væsen som Milly? Det skal virkelig gøre mig ondt at forlade den stakkels kvinde."

Skønt hun lå i sengen til kl. 10 og kom ned til en særskilt morgenmad kl. 11, samtykkede hun dog venligt i at spise til

middag allerede klokken fem, da der blev serveret varm kalvesteg, hvis levninger børnene fik næste dag; hun forhindrede betænksomt Milly fra at ofre sig alt for udelukkende for sine børn ved at plage hende for at læse, passiare og spadsere med hende, og hun begyndte endog at brodere en hue til den næste lille, der absolut måtte blive en pige og skulle kaldes Caroline.

Efter at hun havde huseret et par måneder i præsteboligen, blev pastor Amos Barton opmærksom – og det var jo uundgåeligt andet – på den stærke misbilligelse, hendes ophold pådrog ham, og de forandrede følelser, det fremkaldte selv hos hans venligst sindede sognebørn. Men først og fremmest troede han endnu på grevinden som en charmerende og indflydelsesrig kvinde, og i alle tilfælde kunne han ikke slå på hjemrejse overfor en fornem gæst, der havde været venlig mod ham og hans, og som til en hvilken som helst tid uden varsel kunne anmelde sin afrejse; dernæst var han sig sin egen uskyldighed bevidst og følte en del harmfuld foragt mod de mennesker, der var parate til at tænke ondt om ham, og endelig var han, som jeg alt har antydet, stærkt egensindig, så at der i hans andre følelser i denne sag blandede sig en vis hårdnakket trods.

Den eneste ubehagelige følge, som ikke kunne undgås eller modarbejdes ved nogen rent åndelig proces, var det stadig stærkere ryk i hans spinkle pengepung med husholdningspengene, idet den forstærkning, han havde fået fra understøttelsesselskabet, truede med at blive alt for svag til at udholde rykket. Bagvaskelse kan man trodse ved sindsligevægt, men et modigt sind dækker ikke en

bagerregning, og kækhed gælder ingensteds i verden som lovligt betalingsmiddel for oksekød. Måned efter måned blev pastor Amos' finansielle udsigter mere og mere alvorlige for ham, og den ene måned efter den anden stjal mere og mere af den rustning af trods og harmfuldhed, han først havde søgt at dække sig med mod de bitre blikke fra de ansigter, som éngang havde været de venligste.

Men modgangens hårdeste tryk ramte Milly, den blide, tålmodige Milly, hvis fine legeme for hver dag blev mindre skikket til alt, hvad der skulle udrettes mellem morgen og sengetid. I begyndelsen mente hun, at grevindens besøg ikke ville blive af lang varighed, og var helt tilfreds med at få noget mere at bestille for en venindes skyld. Jeg kan næsten ikke holde ud at tænke på alt det grove arbejde, hun udførte med sine fine hænder, alt i al hemmelighed og uden at lade sin mand vide noget om det, og mænd er ikke skarpsynede; hvorledes hun saltede flæsk, strøg skjorter og tørklæder, lappede på tæpper og stoppede strømper, som ikke var andet end stopning. Så var der arbejdet med at øge og bøde fremtids-børnetøj og den opgave, hun stadig spekulerede på, hvorledes dog hun og Nanny skulle holde hus, når der kom et barn til, og det ville der komme, før mange måneder var gået.

Men eftersom tiden led, og grevindens besøg ikke fik ende, var Milly også klar over stillingens forskellige sider. Hun kendte bagtalelsen; hun lagde mærke til, at gamle venner holdt sig borte, men hun følte alt dette næsten blot på sin mands vegne. En kærlig hustrus verden ligger mellem hendes eget hjems fire vægge, og det er kun gennem sin mand, at hun står i en smule telegrafisk forbindelse med yderverdenen. Mrs. Simpkins har

måske sendt hende et hånligt blik, men den lille skråler og udstrækker ikke mindre muntert sine små arme; mrs. Tomkins har måske holdt op at besøge hende, men hendes mand kommer ikke desto mindre hjem for at modtage hendes omsorg og hendes kærtegn; det har været vådt og mørkt udenfor i dag, men hun har set godt efter skjorteknapperne, udskåret forklæder til den lille og syet Williams bluse halvt færdig.

Således gik det også med Milly. Hun ærgrede sig kun, fordi hendes mand var nødt til at ærgre sig, og følte sig kun krænket, fordi han blev urigtigt opfattet. Men de finansielle vanskeligheder følte hun på en ganske anden måde. Hendes retskaffenhed blev foruroliget ved tanken om, at de kunne blive nødt til at lade de handlende vente på deres penge, hendes moderkærlighed befrygtede, at børnene skulle få det mindre godt, og følelsen af hendes eget svigtende helbred gav disse bekymringer forøget styrke.

Milly kunne ikke længere lukke øjnene for den kendsgerning, at det var ubetænksomt af grevinden, om hun ikke kunne give sig noget alvorligere at tænke på, og hun begyndte at føle, at det snart ville blive hendes pligt at sige hende rent ud, at de virkelig ikke kunne have råd til at have hende længere på besøg. Men et par andre hoveder kom hende i forkøbet ved deres tankegang, der friede Milly fra at udføre sit pinlige forsæt.

For det første var grevinden i færd med at blive ked af Shepperton, ked af at vente på sin broders første skridt, som han aldrig tog; en skønne morgenstund kom hun derfor på de tanker, at tilgivelse var en fristens pligt, at en søster burde være forsonlig, at mr. Bridmain måtte føle savnet af hendes råd, som

han havde været vant til i tre år, og at "dette fruentimmer" efter al rimelighed ikke gjorde den stakkels mand lykkelig. I denne elskværdige sindsstemning skrev hun et meget varmt opråb og adresserede det til mr. Bridmain gennem hans bankier.

Et andet sind, som var blevet oparbejdet til kogepunktet, var enepigen Nannys; hun havde nemlig et varmt hjerte og et endnu varmere gemyt. Nanny tilbad sin frue; man havde hørt hende sige, at hun var "parat til at kysse den jord, som fruen tråd' på"; og Walter betragtede hun som *sin* dreng og hang med en elskers skinsyge ved ham. Men lige fra første færd satte hun kun grevinde Czerlaski meget lavt. Denne dame var, set fra Nannys synspunkt, et menneske, som altid gik "majet ud", og hvis tilværelses hovedøjemed var at forårsage forøget arbejde med at rede senge, bringe varmt vand, lægge duge på bordet og kræse op med middagsmad. Det irriterede stadig Nanny mere og mere, at hun og hendes frue skulle "trælle" mere end nogensinde før, fordi der var en fin dame i huset.

"Og hun betaler heller ikke no'et for 'et," bemærkede Nanny til Jacob Tomms, en ung mand af skrædderfaget, som af og til, bare for at slå en sludder af, kiggede ind i præstegårdskøkkenet om aftenen. "Jeg ved, at herren er mere blank på penge end no'ensinde for, og det gør en storartet forskel i husholdningen, – for det at hun er her, og så er vi endda nødt til at holde en kone til stadighed."

"Di fortæller rare historier i byen om hinner," sagde mr. Tomms. "Di si'er, at mr. Barton ligger i med hinner, for ellers vild' hun aldrig bli'e her."

"Så si'er di en stor løgn, og Di sku skamme Dem, og gå og bringe di løgne videre. Tror *Di*, at herren, som der har få't en

kone som fruen, sku' ligge og rende etter sådan et stykke indbildsk kram som den grevinde, som der ikke engang duer til at blanke fruens sko? Jeg holder slets ikke så meget af herren, men jeg ved, han er bedre end som så."

"Ja, je' troede 'et heller inte," sagde mr. Tomms ydmygt.

"Troede 'et? Nej, så hade Di osse været et fjols. Og hun er en ækel, væmmelig nærigpind –, den grevinde. Hun har aldrig gi'et mig så meget som en skilling eller en klud, så længe hun har været her. Hun ka' bare ligge i sengen og komme ned til frokost, når andre or'enlige folk ska' spise til middag!"

Når Nannys humør stod på det punkt allerede sidst i august, da denne samtale med mr. Tomms fandt sted, kan man forestille sig, hvordan det må have været først i november, og at den gang en lille bitte gnist ville kunne når som helst få den længe ulmende vrede til at slå ud i flammende harme.

Gnisten faldt just den selvsamme morgen, da mrs. Hackit aflagde det i forrige kapitel omtalte besøg hos mrs. Patten. Nannys mishag til grevinden udstrakte sig, til den uskyldige hund Jet, fordi hun "ikke kunne tåle og se, at der ble' gort væsen a' den, li'esom a' et kristen' mennesk'. Og så sku det lille skidt osse vaskes hver evige lørdag, som om der ikke var børn nok å' vaske, uden at man behøved å' vaske hunde".

Netop denne morgenstund var Milly tilfældigvis alt for syg til at kunne stå op, og mr. Barton bemærkede til Nanny, idet han gik ud, at han ville se ind til mr. Brand og bede ham komme. Disse omstændigheder var allerede nok til at gøre Nanny irritabel og urolig. Men grevinden kom, i behagelig uvidenhed om dem, som sædvanlig klokken 11 ned til sin særskilte morgenmad, der ved denne tid stod parat til hende i

dagligstuen, mens kedlen stod på kaminpladen, så at hun selv kunne skænke sin te. Der stod en lille kande fløde, efter sædvane taget fra aftenmælken for i går, og specielt gemt til grevindens frokost. Jet tog stadig mod sin frue ved hendes sovekammerdør, og hun plejede at bære den ned.

"Så, min lille Jet," sagde hun, idet hun satte ham blidt ned på kamintæppet, "nu skal du få en dejlig, dejlig frokost."

Jet tilkendegav, at han fandt denne bemærkning yderst træffende og betimelig, ved øjeblikkelig at sætte sig på bagbenene, og grevinden tømte flødekanden i underkoppen. Nu stod der sædvanligvis en lille kande mælk på bakken ved siden af fløden, og den var bestemt til Jets morgenmad, men i dag havde Nanny, optaget som hun var, glemt denne del af anretningen, hvoraf følgen var, at grevinden, da hun havde skænket sin te, opdagede, at der ikke var nogen anden kande, og ringede. Nanny viste sig, meget rød og forpustet, – sagen var, at hun havde været ved at lægge ild på komfuret, og det er et arbejde, som aldeles ikke bringer blidhed i sindet.

"Nanny, du har glemt Jets mælk, vær så god at give mig lidt mere fløde."

Men det var akkurat lidt for meget for Nannys tålmodighed.

"Ja, det må je' si'e. Her står je' med hænderne fulde af børn og middagsmad, og fruen ligger til sengs, og vi venter mr. Brand, og så ska' je' rende hele byen igennem etter mere fløde, for det Di har gi'et 'et til den væmmeli'e lille gris."

"Er mrs. Barton syg?"

"Syg – ja – je' sku mene, hun *er* syg, og det er Di nok ked a'. Hun ka' jo ikke andet end være syg, sådan som *hun* må gå og ase

fra mor'en til aften for folk, som at der helst måtte være langt væk."

"Hvad skal det betyde, at du opfører dig således?"

"Betyde? Ja, det betyder, at fruen her går og træller hele sit liv og sitter oppe om natten for folk, som der ku' bedre varte hende op i stedet for at ligge i sengen og ikke gøre andet hele den udslagne dag end være til ulejlighed."

"Gå ud af stuen og vær ikke nærgående."

"Nærgående! Je' ku' da bedre være nærgående end visse andre folk, som der lever af andre og skaffer dem et dårlig' rygte oven i køvet."

Her fo'r Nanny ud af stuen, idet hun overlod til hendes nåde at sætte denne frokost til livs i al ro og mag.

Grevinden sad et par minutter ganske fortumlet, men da hun begyndte at genkalde sig Nannys ord i erindringen, kunne hun umuligt undgå at drage meget ubehagelige slutninger af dem eller lade være at se sin stilling i præsteboligen i et ganske nyt lys. Endvidere lå fortolkningen af Nannys hentydninger til et "dårligt rygte" ikke udenfor grevindens horisont, og hun indså nødvendigheden at ufortøvet at forlade Shepperton. Unægtelig ville hun dog gerne afvente sin broders brev – nej – hun ville bede Milly om at besørge det til hende – eller endnu bedre, hun ville straks rejse til London, opspørge sin broders adresse hos hans bankier og besøge ham uden nærmere indledning.

Hun begav sig op i Millys værelse, og efter en mængde kys og spørgsmål sagde hun: "Ved nærmere overvejelse ser jeg af det brev, jeg fik i går eftermiddags, kære Milly, at jeg må sige Dem farvel og rejse til London straks. Men De må ikke være syg, når jeg forlader Dem, slemme pige."

"Å nej," sagde Milly, der følte ligesom en byrde taget fra sine skuldre, "jeg er ganske rask om et par timers tid. Ja, jeg har det virkelig meget bedre nu. De vil behøve mig til at hjælpe Dem at pakke Deres ting. Men De vil vel ikke rejse i de første dage?"

"Jo, jeg må rejse i morgen. Men jeg vil ikke lade Dem hjælpe mig med indpakningen, så De må ikke nære noget ufornuftigt forsæt, men blive liggende pænt stille. Der er sendt bud efter mr. Brand, siger Nanny."

Nyheden var ingen ubehagelig overraskelse for mr. Barton, da han kom hjem, omend han var i stand til at udtale mere beklagelse, end Milly kunne få sin mund til. Han bevarede endnu mere af sin oprindelige følelse for grevinden end Milly, for kvinder opfører sig aldrig overfor mænd som indbyrdes, og pastor Amos havde intet skarpt instinkt for karakteren. Men han følte, at en stor vanskelighed var i færd med at blive ryddet af vejen for ham, og det på den nemmeste måde. Hverken han eller Milly anede, at det var Nanny, der havde hugget knuden over for dem, for grevinden vogtede sig vel for at hentyde til dette forhold. Hvad Nanny angik var hun fuldstændig klar over forholdet mellem årsag og virkning i denne sag, og hun klukkede indvendig over sin uartighed som det bedste stykke formiddagsarbejde, hun nogensinde havde gjort.

Altså sås fredag morgen en droske holde ved præstegårdsporten med grevindens kufferter stablet ovenpå, og straks trinede Hendes Nåde selv ind i vognen. Efter et sidste håndtryk til mr. Barton og de sidste kys til Milly og hendes børn blev vogndøren smækket i, og drosken rullede bort, mens det lille selskab ved præstegårdsporten fangede et sidste glimt af grevinden, som bøjede sig frem og kyssede på fingeren fra

vognvinduet. Jets lille sorte fjæs viste sig også, og han tænkte og følte uden tvivl sit i dagens anledning, men gemte sine tanker og følelser godt indenfor sin egen barm.

Lærerinden lige overfor var vidne til denne afrejse og skyndte sig at berette den til skolelæreren, der atter meddelte nyheden til værten i "De gemytlige kulgravere" efter skoletidens slutning. Nanny øste den glædelige tidende i øret på mr. Farquhars tjener, som netop kom med et brev, og mr. Brand bragte den til alle de patienter, han så til denne formiddag efter mrs. Barton. Følgelig var det endnu inden søndag bekendt i hele Shepperton sogn, at grevinde Czerlaski havde forladt præsteboligen.

Grevinden havde forladt den, men ak! de regninger, hun havde bidraget til at forstørre, blev der; ligesom børnenes klæders elendighed, som også var til dels en indirekte følge af hendes nærværelse, og endelig sognefolkenes kølige tilbageholdenhed, som ikke straks kunne fortage sig overfor den kendsgerning, at hun *var* borte. Pastor Amos var ikke renset for skyld, og ingen streg slået over det forbigangne. Men hvad der var det værste af det hele, Millys helbredstilstand gav hyppigt grund til uro, og hendes forestående nedkomst imødesås med mere end sædvanlig ængstelse. Fosteret kom for tidligt, omtrent 6 uger efter grevindens bortrejse, men mr. Brand gav beroligende svar på alle forespørgsler den næste dag, som var en lørdag. Om søndagen besøgte mrs. Hackit efter formiddagstjenesten præsteboligen for at spørge til mrs. Barton og blev bedt om at gå ovenpå til hende. Milly lå rolig og elskværdig i sin svaghed og rakte mrs. Hackit hånden med et strålende smil. Det var så yndigt at se sin gamle veninde uforbeholdent hjertelig en gang igen. Det syv måneders barn

var meget spædt og meget rødt, men hvad der er sundt, er også skønt, barnet blev erklæret for at være sundt, og mrs. Hackit gik hjem, glad i sindet over, at den farlige stund var overstået.

8

Mens mr. og mrs. Hackit den følgende onsdag sad hyggeligt ved deres skinnende kaminild og nød den lange eftermiddag, som den tidlige middag bød dem, kom stuepigen Rachel ind og sagde:

"Med forlov, madam, røgteren siger, har De hørt, hvordan det er værre med mrs. Barton, og man venter ikke hun kan leve?"

Mrs. Hackit blegnede og skyndte sig ud for at udspørge røgteren, der viste sig at have fået den sørgelige nyhed fra en beværtning i byen. Hackit fulgte med hende ud og sagde: "Du måtte helst tage enspænderen og lige derhen."

"Ja," sagde mrs. Hackit, som var alt for overvældet til at kunne slippe noget udråb. "Rachel, kom og hjælp mig".

Mens hendes mand stoppede hendes kåbe ned om hendes fødder i vognen, sagde hun:

"Hvis jeg ikke kommer hjem i aften, skal jeg sende enspænderen tilbage, så ved du, at de behøver mig dér."

"Ja, ja."

Det var klart frostvejr, og da mrs. Hackit kom til præstegården, var solen ikke langt fra sin nedgang. Ved porten holdt en anden forspændt vogn, som hun kendte som tilhørende dr. Madeley, lægen fra Rotherby. Hun gik ind ad køkkendøren for ikke at gøre støj ved at banke på, og for ganske roligt at udspørge Nanny. Der var ikke en sjæl i køkkenet, men da hun gik videre, så hun døren til dagligværelset åben og Nanny med Walter på armen i færd med at tage knivene og

gaflerne bort, som for tre timer siden var henlagt der til middagen.

"Herren si'er, at han ikke ka' spise no'et til midda'," var Nannys første ord. "Han har aldrig smagt det ringeste siden i går mor'es uden en kop te."

"Hvornår blev det værre med din frue?"

"I manda's aftes. Vi sendte bud etter dr. Madeley midt på da'en i går, og nu er han her igen."

"Lever den lille?"

"Nej, den døde i nat. Børnene er alle hos mrs. Bond. Hun kom og tog dem med sig i aftes, men herren si'er, at de snart ska' hentes. Han er ovenpå med dr. Madeley og mr. Brand."

I dette øjeblik hørte mrs. Hackit lyden af tunge langsomme trin ude på gangen, og straks efter kom Amos Barton ind med tørre fortvivlede øjne, udtæret og ubarberet. Han havde ventet at finde stuen, som da han forlod den, uden andet til mål for øjnene end Millys sykurv i sofahjørnet og børnenes legetøj hulter til bulter i buevinduet. Men da han så mrs. Hackit komme hen imod sig med sympatetisk sorg i sit ansigt, åbnede den indespærrede tårekilde sig; han kastede sig ned på sofaen, gemte sit ansigt og begyndte at hulke højt.

"Hold ud, mr. Barton," dristede mrs. Hackit sig endelig til at sige, "hold ud for de kære børns skyld."

"Børnene," sagde Amos og fo'r op. "Der må sendes bud efter dem. Der må én hente dem. Milly ønsker at –"

Han kunne ikke fuldende sætningen, men mrs. Hackit forstod ham og sagde: "Jeg skal sende min kusk med enspænderen efter dem."

Hun gik ud for at give denne ordre og mødte dr. Madeley og mr. Brand, som netop var i færd med at tage bort.

Mr. Brand sagde: "Det glæder mig meget, at De er her, mrs. Hackit. Der må uden tøven sendes bud efter børnene. Mrs. Barton vil gerne se dem."

"Har De da helt opgivet hende?"

"Hun lever næppe natten over. Hun bad os sige hende, hvor langt hun havde tilbage, og så spurgte hun efter børnene."

Enspænderen blev sendt afsted, og da mrs. Hackit var kommet ind igen til mr. Barton, sagde hun, at hun gerne ville se ovenpå nu. Han gik ovenpå med hende og åbnede døren. Værelset vendte ud mod vest; solen var lige ved at gå ned, og det røde lys faldt ind på sengen, hvor Milly lå med dødens tydelige stempel på sig. Dynerne var taget bort, og hun lå lavt på en madras med hovedet hævet lidt ved en pude. Hendes lange smukke hals syntes at kæmpe med smertelig anstrengelse; hendes træk var blege og fortrukne, og hendes øjne lukkede. Der var ikke andre i stuen end barnepigen og friskolelærerinden, som var kommet for at hjælpe hende, så snart forandringen til det værre var indtrådt.

Amos og mrs. Hackit stillede sig ved siden at sengen, og Milly åbnede sine øjne.

"Kære, mrs. Hackit er kommet for at se til dig."

Milly smilede og så på hende med det besynderlige, fraværende blik, som følger med det hensvindende liv.

"Kommer børnene?" sagde hun med anstrengelse.

"Ja, de er her straks."

Hun lukkede atter øjnene.

Kort efter hørtes vognen komme, og Amos forlod værelset, idet han gav mrs. Hackit tegn til at følge med. Mens de gik ned ad trapperne, foreslog hun, at vognen skulle vente og tage dem med igen siden, hvilket Amos gik ind på.

Dér stod de nu i den triste dagligstue, de fem nydelige børn fra Patty og ned til Chubby, alle med moderens øjne, og alle undtagen Patty så, da de kom ind, op på deres fader med en ubestemt frygt. Patty begreb den store sorg, der var faldet på dem, og søgte at dæmpe sin gråd, da hun hørte fars fodtrin.

"Mine børn," sagde Amos, idet han tog Chubby på armen, "Gud vil nu tage jeres kære mor bort fra os. Hun vil gerne se jer og sige farvel til jer. I må prøve at være artige og ikke græde."

Han kunne ikke sige mere, men vendte sig om for at se, om Nanny var der med Walter, og gik så med Richard ved hånden i forvejen ovenpå. Mrs. Hackit fulgte bagefter med Sophy og Patty, og til sidst kom Nanny med Walter og Frederik.

Milly syntes at have hørt de små fødders trin på trappen, for da Amos kom ind, lå hun med vidtåbne øjne og stirrede ivrigt efter døren. De stillede sig ved sengen, Amos nærmest med Chubby og Richard. Men hun gjorde tegn til Patty, at hun skulle komme først, og idet hun greb det stakkels blege barn ved hånden, sagde hun:

"Patty, jeg går bort fra jer. Hold af din far. Trøst ham og tag dig af dine små søskende. Gud vil hjælpe dig."

Patty stod aldeles rolig og sagde: "Ja, mor."

Moderen gjorde med sine indfaldne læber tegn til det kære barn, at hun skulle bøje sig frem og kysse hende; men så tog Pattys store sjælekval magten fra hende, og hun brast i en høj hulken.

Amos trak hende hen til sig og trykkede hendes hoved blidt ind imod sig, mens Milly vinkede ad Frederik og Sophy og sagde til dem med mattere stemme:

"Patty vil prøve at være jeres mor, når jeg er borte, søde børn. I vil nok være gode og ikke drille hende."

De bøjede sig frem imod hende, og hun klappede dem på de kønne hoveder og kyssede deres tårevædede kinder. De græd, fordi mor var syg og fader så så ulykkelig ud; men de tænkte, at alt nok ville være godt igen næste uge.

De små blev løftet op på sengen for at kysse hende. Lille Walter sagde: "Mor, mor" og strakte sine fede arme frem og lo; og Chubby syntes hensunken i alvorsfuld forundring; men Richard, der havde stået og set stift på moderen med hængende læbe, lige fra han kom ind i stuen, syntes nu pludselig at få en forestilling om, at mor var i færd med at drage et eller andet sted hen; hans lille hjerte bruste op, og han græd højt.

Så tog mrs. Hackit og Nanny dem alle bort. Patty bad først om at blive hjemme og ikke komme med til mrs. Bond igen; men da Nanny mindede hende om, at det var bedst, hun tog med og sørgede for de yngre søskende, slog hun sig straks til tåls, og de blev da alle på ny pakket ind i køretøjet.

Milly beholdt øjnene lukket i nogen tid efter børnenes bortgang. Amos var sunket ned på knæ og holdt hendes hånd fast, mens han iagttog hendes ansigt. Efter en stund åbnede hun øjnene og hviskede langsomt, idet hun drog ham tæt hen til sig:

"Min kære – kære – mand – du har været – meget – god mod mig. Du – har – gjort mig – meget – lykkelig."

Så talte hun ikke mere i mange timer. De så, hvorledes hendes åndedræt blev mere og mere besværligt, indtil aftenen sænkede sig i natten, og indtil midnat var forløbet. Omtrent klokken halv et så det ud, som hun bestræbte sig for at tale, og de bøjede sig frem for at gribe hendes ord:

"Musik – musik – hører I det ikke?"

Amos knælede ned ved sengen og holdt hendes hånd i sin. Han troede ikke på sin egen sorg. Det var en ond drøm. Han vidste ikke, hvornår hun var død. Men mr. Brand, som mrs. Hackit havde sendt bud efter før klokken tolv, da hun troede, at Barton nok kunne behøve hans hjælp, kom nu hen til ham og sagde:

"Hun føler ingen smerter mere. Kom, min kære mand, kom med mig."

"Hun er da ikke *død*?" jamrede den stakkels fortvivlede mand, idet han stred for at frigøre sig for Brand, der havde grebet ham i armen. Men hans trætte og svækkede legeme kunne ingen modstand gøre, og han blev slæbt ud af stuen.

9

De lagde hende i graven, den elskelige moder med barnet i sine arme, mens julesneen lå tæt på gravene. Det var mr. Cleves, der begravede hende. Ved den første efterretning om Bartons ulykke var han redet over fra Tripplegate for at bede om at blive anvendt, og hans tavse håndtryk var gået den hårdt trufne Amos lige til hans stakkels stivnede hjerte som genoplivende varmes smertelige gys.

Sneen lå tykt på gravene, og dagen var kold og trist; men der var mangt et bedrøvet øje, der iagttog dette sorte ligtog, da det drog fra præsteboligen til kirken og fra kirken til den åbne grav. Der stod inde på kirkegården mænd og kvinder, som havde sagt gemene vittigheder om deres sjælesørger og letsindigt læsset synd på hans skuldre; men nu da de så ham gå bleg og udtæret bag efter kisten, blev han på ny kendt ren på grund af sin dybe sorg, og de betragtede ham med ærbødig medynk.

Alle børnene var til stede, for Amos havde villet det så i den tanke, at et om end utydeligt minde om dette hellige øjeblik kunne fæstne sig selv hos den lille Walter og knytte sig sammen med, hvad han i senere år fik at høre om sin elskelige moder, han gik selv med Patty og Richard; derefter kom Sofie og Frederik; mr. Brand havde ønsket at bære Chubby, og Nanny kom efter med Walther. De slog kreds om graven, mens kisten sænkedes i jorden. Patty var det eneste af børnene, der følte, at mor lå i denne kiste, og at der nu var begyndt et nyt og sørgeligere liv for far og hende. Hun var bleg og rystede, men hun fattede kun hans hånd fastere, da kisten sænkedes, og

græd ikke højt. Skønt Frederik og Sofie kun var to og tre år yngre, og skønt de havde set mor i hendes kiste, syntes de selv, at det var noget underligt noget, de var tilskuere ved. De havde ikke lært at udtyde denne den menneskelige skæbnes rædsomme håndskrift: sygdom og død. Richard havde gjort oprør mod sine sorte klæder, indtil det blev sagt ham, at han var uartig mod mor, når han ikke tog dem på; så gav han straks efter; og skønt han havde hørt Nanny sige, at mor var i Himlen, havde han dog nu en utydelig forestilling om, at hun ville komme hjem igen i morgen og fortælle ham, at han havde været en god dreng, og give ham lov til at rode i hendes syæske. Han stod tæt op til sin fader med store røde kinder og vidt åbne blå øjne og så først op på mr. Cleves og så ned på kisten og tænkte, at det skulle han og Chubby lege, når de kom hjem.

Begravelsen var forbi, og Amos begav sig med sine børn tilbage til sit hus, – det hus, hvor Millys dyrebare lig lå for en halv time siden, hvor vinduerne var halvt blændede, og sorgen syntes at have opslået sit paulun efter at være stængt ude fra den øvrige verden. Men nu var hun borte; sneen kastede dagslyset i brede striber tilbage ind i alle værelser; præstegården så atter ud som en del af den sædvanlige hverdags-verden, og Amos følte for første gang, at han var ene, at han skulle henleve dag efter dag, måned efter måned og år efter år uden Millys kærlighed. Foråret ville komme, og hun ville ikke være til stede; sommeren – og hun ville ikke være til stede; og aldrig mere ville han have hende ved ovnen på de lange aftener. Årstiderne stod alle for hans tanker lige fortrædelige, og hvor triste ville ikke de kommende solskinsdage sikkert blive. Hun var gået bort fra ham, og han kunne aldrig mere vise

hende nogen kærlighed, aldrig erstatte fortidens efterladenhedssynder ved at udfylde fremtidens dage med ømhed.

Hvilken sjælepine volder ikke den tanke, at man aldrig kan søge tilgivelse hos sine døde for, hvad der har manglet i éns hengivenhed for dem, for de letsindige ord, man har givet som svar på deres klager eller undskyldninger, og det ringe mål af ærbødighed, man har vist den hellige menneskesjæl, som levede én så nær, og som var det guddommeligste af det, Gud havde givet én at kende.

Amos Barton havde været en kærlig ægtemand og aldrig, så længe Milly var hos ham, givet rum for den tanke, at hans sympati for hende måske ikke var tilstrækkelig livlig og årvågen; men nu levede han hele deres liv om igen under den rædsomme skarphed i erindring og fantasi, som den pludselige berøvelse giver, og han følte det, som om selve hans kærlighed behøvede tilgivelse for dens fattige og egennyttige karakter.

Ingen udvortes trøst kunne modvirke hans bitre indvortes kummer. Dog kom der udvortes trøst. Kolde blikke blev atter venlige, og sognefolkene overvejede, hvad de bedst kunne gøre for at hjælpe deres sjælesørger. Mr. Oldinport skrev et brev, hvori han udtalte sin medfølelse, og indlagde en tyvepundsnote, idet han udbad sig tilladelse til på denne måde at bidrage sit til at lette mr. Bartons sind for de økonomiske bekymringer, mens han led under trykket af en sorg, som alle hans sognebørn burde tage del i, og tillige tilbød sin assistance med at anbringe de to ældste pigebørn i en skole, som var oprettet udelukkende for præstedøtre. Mr. Cleves lykkedes det at indsamle tredive pund blandt sine rigere kolleger, og denne sum, hvortil han selv

føjede ti pund, tilstillede han Amos med de venligste og nydeligste udtryk for mandigt venskab og kristelig broderkærlighed. Miss Jackson glemte gamle ubehageligheder og indfandt sig for at blive et par måneder hos Millys børn, idet hun tillige medbragte så megen materiel hjælp, som hun kunne knibe fra sin lille indtægt. Sådan kraftig bistand lettede Amos fra pengeforlegenhedens tryk, og de mange venskabsbeviser, de venlige håndtryk og de hjertelige blikke, han mødte over alt i sit sogn, bibragte ham følelsen af, at den ulyksalige isskorpe, der havde lagt sig over hans præstegerning, mens grevinden opholdt sig i præstegården, helt var tøet op, og at hans sognebørns hjerter atter havde lukket sig op for ham.

Ikke et menneske hviskede nu længere grevindens navn, for Millys minde helligede hendes mand, ligesom fordum det sted blev helliget, hvor en engel fra Gud var dalet ned.

Da foråret kom, bad mrs. Hackit om at få Richard hjem hos sig, og stor var den udvidelse, Richards kundskaber fik under besøget. Hver morgen fik han lov til –, godt indpakket på brystet af mrs. Hackit selv, men nøgen og rød på benene –, at løbe omkring på egen hånd i kostald og hønsegård, at forfølge kalkunen med spottende efterligninger af deres kluk! kluk! og forelægge staldkarlen vanskelige spørgsmål om grunden til, at hestene har fire ben, og andre transcendentale materier. Dernæst plejede mr. Hackit at tage Richard op på hesten, når han red rundt på sin ejendom, og mrs. Hackit havde en stor stump søsterkage, som stod rede til at møde mulige anfald af sult. Følgen var, at Richard i høj grad ændrede sin synsmåde angående det ønskværdige i mrs. Hackits kys.

Frøknerne Farquhars specielle kæledægger var Frederik og Sofie, som de bestemte sig til at undervise i geografi og skrivning to gange om ugen; og mrs. Farquhar udtænkte mangen en lille herlighed for de små. Patty ville allerhelst blive hjemme eller spadsere med sin far; og når han om aftenen sad ved ovnen, efter at de andre børn var gået i seng, så kom hun med en stol og satte den tæt op ad hans fødder, satte sig så på den og lænede sit hoved mod hans knæ. Når da hans hånd hvilede på dette smukke hoved, så følte han, at Millys kærlighed ikke var ganske forsvundet fra hans liv.

Således gik tiden, indtil det atter blev maj, og kirken var helt færdig og atter blev åbnet i sin fulde ny glans, og mr. Barton viede sig endnu kraftigere end nogensinde for til sin præstelige gerning. Men en morgen, – det var en meget smuk morgen, onde tidender foretrækker undertiden at flyve ud i det smukkeste vejr, – kom der brev til mr. Barton med vikarens håndskrift. Amos åbnede det temmelig angst, – hvordan det nu gik til, så anede han ondt. Brevet indeholdt en meddelelse om, at mr. Carpe havde besluttet at komme og tage fast bolig i Shepperton, og at altså mr. Bartons virksomhed som kapellan i dette sogn ville være forbi om seks måneder fra dato.

Det var et hårdt slag. Lige i det øjeblik, da Shepperton var blevet den plads, hvor han helst ville bo, hvor han havde venner, der kendte hans sorger, hvor han levede nær ved Millys grav. At skilles fra denne grav var som at skilles fra Milly for anden gang, for Amos klyngede sig til alt, hvad der var håndgribeligt led mellem hans tanker og fortiden. Hans fantasi var ikke levende, men behøvede at anspores af friske iagttagelser.

Hvad der også fremkaldte en følelse af bitterhed, var tanken på, at mr. Carpes ønske om at tage bolig i Shepperton kun var et påskud til at fjerne Barton, for at han sluttelig kunne give kapellanbestillingen i Shepperton til sin egen svigersøn, som man vidste savnede ansættelse.

Det måtte imidlertid bæres, og Barton måtte uden ophold give sig i færd med det pinagtige arbejde at søge anden ansættelse. Efter nogle måneders forløb måtte Amos give afkald på håbet om overhovedet at få nogen i nærheden af Shepperton, og fandt sig da til sidst i at tage mod en i et grevskab langt borte. Sognet hørte til en stor fabriksby, hvor han ville komme til at vandre mellem støjende gader og snavsede stræder, og hvor børnene ikke ville få nogen have at leve i eller nogen fornøjelig forpagtergård at besøge.

Det var et nyt slag, der ramte den hårdt hjemsøgte mand.

10

Endelig kom den frygtede uge, da Amos og hans børn skulle forlade Shepperton. Der var almindelig sorg blandt sognefolkene ved hans afrejse. Ikke fordi nogen iblandt dem anså ham for en overlegen begavelse eller havde fornemmelsen af at have modtaget megen opbyggelse af hans præsteskab. Men hans sorg var i frisk erindring, og den havde fremkaldt deres bedre følelser, hvilket altid er en kilde til kærlighed. Amos havde ikke formået at røre ømmere strenge ved sine prædikener, men så meget desto stærkere ved sine sorger; og nu var der et virkeligt bånd mellem ham og hans menighed.

"Det skær' mig i hjertet for dem stakkels moderløse børn," sagde mrs. Hackit til sin mand, "når de nu ska' ud imellem fremmede, og til en beskidt by, hvor der er ikke or'enlige fødevarer at få, og man må betale det dårlige kram i dyre domme."

Mrs. Hackit havde et vagt begreb om bylivet som en forening af snavsede baggårde, tintet flæsk og skident linned.

Den samme medfølelse var i høj grad til stede blandt den fattigere klasse af sognebeboerne. Den gamle stivbenede Tozer, som endnu var i stand til at tjene lidt som havesjover, standsede skurekonen mrs. Cramp på hjemvejen fra præstegården, hvor hun havde hjulpet Nanny med at pakke sammen dagen for bortrejsen, og spurgte meget omstændeligt om mr. Bartons udsigter.

"Å, den stakkels mand," hørtes han sige, "det gør mig ondt for ham. Her ha'de han inte mejet, men der vil'et bli' mejet værre.

No'et er bedr' end ingenting."

Alle de sørgelige afskedsbesøg var besørgede for denne sidste aften; og efter at alt var pakket og i orden, følte Amos det uhyggelige i dette tomme mellemrum, da man ikke har andet igen at tænke på end en trist fremtid, adskillelsen fra det, man holdt af og var fortrolig med, og den nervepirrende indgang til noget nyt og fremmed. Enhver adskillelse rummer et billede af døden.

Ikke længe efter klokken ti, da han havde ladet Nanny gå i seng, for at hun kunne få en god nattero for den næste dags anstrengelser, stjal han sig ud for at aflægge et sidste besøg ved Millys grav. Månen var ikke oppe, men himlen var tæt besat med stjerner, og deres lys var nok til at vise, at græsset var vokset højt på graven, og at der stod en gravsten, som udsagde med lyse bogstaver på mørk grund, at herunder hvilede støvet af Amelia, Amos Bartons elskede hustru, som døde i sin alders 35. år og efterlod en sørgende ægtefælle og seks børn. Indskriftens slutningsord var: "Ske din vilje."

Ægtemanden var nu på vejen henimod den dyrebare jordhøj, som han så snart skulle skilles fra, måske for bestandigt. Han blev stående nogle minutter og læste ordene på stenen atter og atter igennem, som for at forvisse sig om, at al fortidens lykke og ulykke var virkelighed. For kærligheden forfærdes over de mellemrum af følelsesløshed og forhærdelse, som lidt efter lidt lister sig ind på sorgens enemærker, og gør sig anstrengelser for at genkalde sig den første smertes skarphed.

Mens hans øje hvilede på ordene "Amelia, den elskede hustru", brusede lidt efter lidt følelsens bølger op i hans sjæl, og

han kastede sig ned på graven og omfavnede den med sine arme og kyssede det kolde grønsvær.

"Milly, Milly, hører du mig? Jeg elskede dig ikke nok – jeg var ikke øm nok imod dig – men nu tænker jeg på det alt sammen."

Han brast i en stærk hulken, som kvalte hans ord, og græd varme tårer.

Slutning

Kun én gang senere i sit liv har Amos Barton besøgt Millys grav. Det skete en efterårsdag i roligt og mildt eftermiddagslys, og da var han ikke ene. Ved armen havde han en ung dame med et indtagende, alvorligt ansigt, der i høj grad mindede om mrs. Bartons, men dog næppe var så smukt i form og farve. Hun var omtrent tredive år gammel, men der var omkring hendes mund og øjne enkelte utidige linjer, som tydede på tidlige bekymringer.

Amos selv var stærkt forandret. Hans tynde krans af hår var næsten hvid, og hans gang var ikke længere fast og oprejst. Men hans blik var roligt og næsten muntert, og hans hvide linnedtøj vidnede om en kvindes omhu. Milly havde ikke taget al sin kærlighed bort fra jorden, da hun døde. Noget af den havde hun ladet tilbage i Pattys hjerte.

Alle de andre børn var nu voksne og var gået hver sin vej. Det vil glæde læseren at høre, at Richard havde vist betydelige evner for ingeniørfaget. Hans kinder er endnu rødladne til trods for den anvendte matematik, og hans øjne endnu store og klare; men ellers ville hans skikkelse ikke frembyde noget hold for en genkendelse fra hans gode ven mrs. Hackits side, hvis hun fik ham at se, navnlig nu, da hendes øjne vel må være blevet meget svage, efter at hun er blevet over tyve år ældre. Han er næsten seks fod høj og har en brystbredde i forhold dertil; han går med briller og stryger med sine brede, hvide hænder gennem en masse busket, brunt hår. Men sikkert tvivler ingen på, at mr. Richard Barton er helt igennem et godt menneske så vel som et

talentfuldt menneske, og man vil have fornøjelse af en gang at trykke hans hånd, så vel for hans egen som for moderens skyld.

Kun Patty forbliver hos sin fader og kaster solskin over hans livs aften.

Om Amos Bartons sørgelige skæbne

Forfatter: George Eliot (pseud. for Mary Anne Evans, 1819-1880).
Første udgave: *The Sad History of the Reverend Amos Barton*. I *Blackwood's Edinburgh Magazine* januar-februar 1857, bogudgave i samlingen *Scenes of Clerical Life*, Blackwood and Sons, London/Edinburgh 1858.
Denne udgave efter: George Eliot: *Amos Bartons sørgelige Skæbne. Fortælling af George Eliot.* Oversat af J. V. Østerberg. Forlagt af P. Hauberg & Comp. og Jul. Gjellerup. København u.å. [1887].
Oversætter: Johannes Valdemar Østerberg (1865-1945).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af Hugh Thomson (1860-1920): *"A superiority to the things of the flesh"* (1906).

ISBN 978-87-7628-476-3
3. udgave, første udgave ISBN 978-87-7979-660-7 (Ølstykke 2019).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Sternhold og Hopkins: Levede i det 16. årh. og omdigtede Davids Salmer.

Note 2:

Anthem: Korsang eller koral.

Note 3:

Evangelikalismen: Den lavkirkelige pietistiske retning i den engelske statskirke.

Note 4:

Det katolske spørgsmål: Spørgsmålet om, hvorvidt katolikkerne skulle nyde fulde borgerlige rettigheder.

Note 5:

St. Laurentius: Den hellige Laurentius blev levende stegt på en rist i Rom i år 258 e. Kr.

Note 6:

Dissenterkirker: Dissentere kaldes alle de, der ikke hører til den engelske statskirke.

Note 7:
Vikaren: "Vicar" svarer næsten til en dansk sognepræst. I den engelske kirke findes dog også titlen "rector". Forskellen var i tidligere tid det store og hele størrelsen af den tiende, der tilfaldt præsten.

Note 8:

For over 20 år siden: Dvs. omkring 1835. Eliot udgav *Amos Barton* i 1857.

Note 9:

Kalvehjerne: Anvendtes til flødeforfalskning.

Note 10:

Brunels-perioden: Brunel eller prunel er et kraftigt, tætvævet uldstof, som anvendes til bl.a. sko, støvleskafter og møbelbetræk.

Note 11:
Thomas Paine: Politisk og fritænkersk skribent og agitator, død 1809.

Note 12:
ἀλλ' ἡδὺ γάρ osv.:Et citat fra Sofokles: *Filoktet*. I en næsten samtidig dansk oversættelse (N. V. Dorph, 1852) gengives det som "Dog er det sødt, tilsidst at vinde Sejrens Held. Så vov det! Siden er vi brave Mænd igen."